UNIVERSITY OF COPENHAGEN

Københavns Universitet

Værdien af den danske eksport af henholdsvis fødevarer og fødevarerelaterede teknologier

Hansen, Henning Otte

Publication date:
2012

Document version
Også kaldet Forlagets PDF

Citation for published version (APA):
Hansen, H. O., (2012). *Værdien af den danske eksport af henholdsvis fødevarer og fødevarerelaterede teknologier*, Nr. 030-0004/12-0720, 54 s., maj 31, 2012. FOI Udredning Nr. 2012/4

Download date: 13. nov.. 2026

FØDEVAREØKONOMISK INSTITUT
KØBENHAVNS UNIVERSITET

FOI Udredning

Værdien af den danske eksport af henholdsvis fødevarer og fødevarerelaterede teknologier

Henning Otte Hansen

2012 / 4

FOI Udredning 2012 / 4

Værdien af den danske eksport af henholdsvis fødevarer og fødevarerelaterede teknologier

Forfatter: Henning Otte Hansen

Udarbejdet på foranledning af Natur- og Landbrugskommissionen i henhold til aftale mellem Fødevareøkonomisk Institut og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri om myndighedsberedskab.

Fødevareøkonomisk Institut

Københavns Universitet

Rolighedsvej 25

1958 Frederiksberg

www.foi.life.ku.dk

Fødevareøkonomisk Institut
Københavns Universitet
Henning Otte Hansen
31. maj 2012
Capita nr.: 030-0004/12-0720
31. maj 2012

Værdien af den danske eksport af henholdsvis fødevarer og fødevare-relaterede teknologier

Indholdsfortegnelse

Opgavebeskrivelse 2
Begrebsafklaring, afgrænsning m.m. 2
Omfanget og værdien af eksporten af fødevarer og agroindustri. Herunder opgørelse af eksporten fordelt på aftagerlande, typer produkter m.v. 4
Forædlingsgrader og højværdiprodukter i eksporten 12
Eksporten af levende dyr 14
Landbrugseksportens andel af den totale eksport 16
Eksporten fordelt på aftagerlande 16
Internationale markedsandele for danske fødevarer og det agroindustrielle kompleks 21
Danske produkters andele af den samlede produktion inden for EU og globalt 27
Import 30
Eksportandelen for fødevarer og fødevarerelaterede teknologier set i forhold til andre lande 32
Økologiske og konventionelle produkter 36
Væsentlige drivere for de respektive modtagerlande - Hvad gør hvad gør danske produkter succesfulde/konkurrencedygtige på de enkelte eksportmarkeder? 38
Danske styrkepositioner og fremtidige muligheder 41
Bilag 1. Produkt-markeds-matrix 44
Bilag 2. Trends m.h.t. eksportandele i den danske landbrugs- og fødevaresektor 47
Bilag 3. Eksport af økologiske landbrugs- og fødevarer 48
Bilag 4. Landbrugseksportens andel af total eksport 49
Bilag 5. Udvikling i landbrugsvarernes andel af den samlede eksport, 1961-2009 50
Bilag 6. Eksempler på SWOT-analyser af sektorer i dansk landbrug 51
Kilder 53

Resume

Dette notat beskriver omfanget og værdien af eksporten af fødevarer og agroindustri. Derudover vises eksporten fordelt på aftagerlande, typer produkter m.v. Eksportandelen (eksporten i procent af produktionen) er opgjort for en række sektorer og virksomheder, og udviklingen over tid vises for væsentlige sektorer. Importen af landbrugs- og fødevarer for vigtige produkter samt for en årrække belyses. Internationale markedsandele (verdensmarkedsandele) for en række produkter præsenteres, og for vigtige områder vises udviklingen over tid. Ud fra disse data beregnes estimater for de komparative fordele. Endvidere belyses de danske produkters andele af den samlede produktion inden for EU og globalt.

Ud fra branche- og virksomhedsoplysninger opstilles de væsentlige drivere (succeskriterier) for hovedeksportsektorerne og for deres væsentligste eksportmarkeder de respektive modtagerlande, Endeligt belyses på overordnet niveau de danske styrkepositioner og fremtidige muligheder for øget eksport af danske fødevarer og teknologi m.v.

Opgavebeskrivelse
Følgende bedes belyst / beskrevet;

- Omfanget og værdien af eksporten af fødevarer og agroindustri. Herunder opgørelse af eksporten fordelt på aftagerlande, typer produkter m.v.
- Eksportandelen for væsentlige fødevarekategorier (mejeri, slagteri, ingredienser, fisk, svin, mælk, fjerkræ, mink, etc.). Beskrivelsen skal indeholde en opgørelse af eksporten af levende dyr, herunder til avl samt forarbejdning på udenlandske slagterier.
- Internationale markedsandele for danske fødevarer og det agroindustrielle kompleks.
- Danske produkters andele af den samlede produktion inden for EU og globalt.
- Eksportandelen for fødevarer og fødevarerelaterede teknologier set i forhold til andre lande.
- Væsentlige drivere for de respektive modtagerlande, herunder kvalitet, pris, fødevaresikkerhed, etc.
- Danske styrkepositioner og fremtidige muligheder for øget eksport af danske fødevarer og teknologi mv. Herunder også inden for hvilke dele af produktionen, hvor Danmark kan siges at have komparative fordele i forhold til udlandet.
- Importen af fødevarer til Danmark, herunder varer til videreforarbejdning i Danmark

Beskrivelser vedrørende fødevareeksporten opdeles hvor muligt i henholdsvis økologiske og konventionelle produkter. Desuden bør beskrivelserne dække en tidsperiode, der kan vise udvikling og trends. Så vidt muligt drages der paralleller til andre lande med henblik på benchmark.

Begrebsafklaring, afgrænsning m.m.
"Landbrugs- og fødevarer samt fødevarerelaterede teknologier" kan defineres og afgrænses på mange forskellige måder. Både definitioner og afgræsninger kan derfor variere fra kilde til kilde, og opgørelser fra Danmarks Statistik, branchestatistik og FN (FAO) kan være væsentligt forskellige.

For eksempel betragtes levende dyr normalt som landbrugsvarer og ikke fødevarer. Det samme gælder huder, skind, korn m.m. Omvendt er fisk en fødevare og ikke en landbrugsvare. Produkter fra akvakulturer ligger i en gråzone.

Jo længere man kommer frem i værdikæden, desto mindre andel får råvarerne af den endelige salgsværdi. I visse fødevarer (f.eks. brød) udgør råvarerne kun ca. 5 pct. af forbrugerprisen - alligevel kategoriseres disse produkter som fødevarer. Når det gælder hele food-service-området, catering m.m., udgør råvarerne også en meget lille del, mens "service" som input er en langt større andel. Råvarernes andel af de endelige fødevare-salgspriser anvendes dog ikke generelt til at afgrænse landbrugs- og fødevarer fra andre vare- eller servicegrupper.

Agroindustri og fødevarerelaterede teknologier tilhører også en erhvervsgruppe, som kan være vanskelig at afgrænse og definere. Nogle virksomheder producerer og leverer maskiner, teknologi, anlæg, inventar m.m. til landbruget og fødevareindustrien. Her kan der være tale om, at landbrugs- og fødevaresektoren er en væsentlig kunde, og at der er en afledet efterspørgsel fra landbrugs- og fødevaresektoren, men at selve produktionen foregår i andre sektorer, herunder bl.a. i maskinindustrien. I disse tilfælde er landbrugs- og

fødevaresektoren er drivkraft eller en forudsætning for denne produktion. I andre tilfælde er afsætningen så internationalt orienteret, at betydningen af danske efterspørgere i landbrugs- og fødevaresektoren er meget begrænset. Endeligt er der tilfælde, hvor producenterne af agroindustrielle produkter og fødevarerelaterede teknologier har et meget tæt samarbejde med agro- og fødevarevirksomheder, og hvor der er en stærk gensidig afhængighed.

I denne rapport indgår de fødevarerelaterede teknologier i grupperne "agroindustrielle levnedsmidler m.m." (enzymer, hjælpestoffer til næringsmiddelindustrien m.m.) og "agroindustrielle produkter m.m." (maskiner m.m.).

I en bred afgrænsning medtager man hele eksporten fra klyngen eller ressourceområdet. I en lidt mere afgrænset form ser man på landbrugs- og fødevarer samt maskiner, inventar m.m. til landbrugs- og fødevaresektoren. I en endnu smallere udgave ser man udelukkende på de varer, der produceres i landbruget eller fødevareindustrien. I den helt smalle udgave ser man også bort fra ikke-spiselige produkter som blomster og planter, huder og skind m.m.

I en globaliseringsproces vil direkte eksport ofte bliver afløst af - eller suppleret med - udenlandske direkte investeringer (FDI) og efterfølgende produktion i udlandet. Man kan derfor opleve, at lande eller virksomheder, som er kommet langt i globaliseringsprocessen og/eller som har en stor international konkurrenceevne, har en stagnerende eller faldende eksport. Eksportudviklingen alene vil i disse tilfælde ikke være et retvisende tegn på konkurrenceevne og internationale komparative fordele.

Eksportvilkårene kan være væsentligt forskellige i EU og på tredielandsmarkeder, og derfor kan det være nødvendigt at foretage individuelle vurderinger.

En del af den danske fødevareværdikæde er blevet internationaliseret, således at især de arbejdskraftintensive dele er flyttet til udlandet. Det betyder, at produkterne kan passere landegrænsen flere gange i produktionsprocessen, før de når de endelige forbrugere. Denne "off-shoring" gør det vanskeligere at beskrive og ikke mindst tolke udenrigs-handelstallene. Der er flere eksempler på dette:

- En betydelig del af udbening m.m. af danske svinekødsprodukter foregår i Tyskland
- Sortering m.m. af svinetarme foregår næsten udelukkende i Kina
- Fremstilling af stiklinger til danske potteplanter er i vid udstrækning flyttet til Afrika.

Konklusionen er derfor

- At afgrænsning og definition m.h.t. eksport af henholdsvis fødevarer og fødevare-relaterede teknologier ikke er entydig, og at der skal foretages et valg. Som det fremgår af efterfølgende tabel 1, er eksporten defineret og opdelt i tre hovedkategorier.

- At den internationale handel er under forandring på grund af stigende import, eksport og udenlandske direkte investeringer.

- At værdikæden er under forandring som følge af global offshoring, strategiske alliancer m.m.

Omfanget og værdien af eksporten af fødevarer og agroindustri. Herunder opgørelse af eksporten fordelt på aftagerlande, typer produkter m.v.

Figur 1 og 2 viser i oversigtsform hovedsammensætningen (typer produkter) af den danske landbrugseksport i 2011. Figur 1 viser således også opdelingen i basale landbrugsvarer og de mere afledte eksportområder.

Tabel 1 viser i hoved- og underposter udviklingen i den danske landbrugseksport 2001-2011 (tal for hvert andet år).

Figur 1. Sammensætningen af den danske eksport af landbrugs- og fødevarer, agroindustrielle produkter m.m.

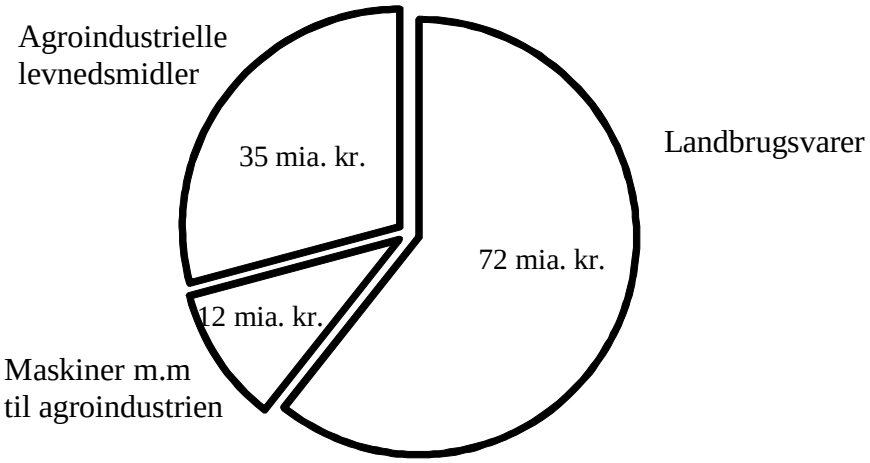

Ialt 119 mia. kr

Kilde: Danmarks Statistik (2012) og Landbrug & Fødevarer (2012)

Figur 2. Sammensætningen af den danske eksport fordelt på animalske og vegetabilske produkter

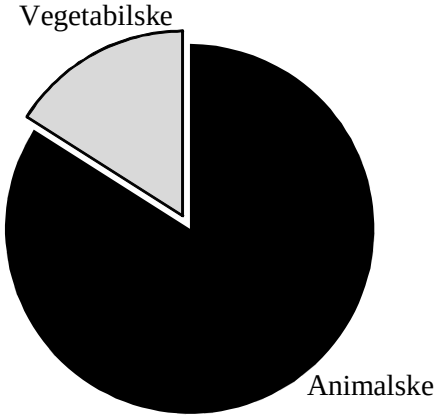

Kilde: Danmarks Statistik (2012) og Landbrug & Fødevarer (2012)

Tabel 1. Landbrugseksporten 2001-2011 (mio. kr.)

	2001	2003	2005	2007	2009	2011
Fersk / frosset svinekød	20.233	16.642	18.456	18.983	16.892	19.295
Okse- og kalvekød	1.563	1.711	1.869	1.912	2.268	2.637
Slagtet fjerkræ	1.578	1.466	1.520	1.347	1.161	1.026
Forarbejdede kødvarer inkl. bacon	6.978	5.483	5.076	5.316	5.282	5.814
Biprodukter af kød	1.640	1.452	1.885	1.827	2.236	3.123
Smør i alt	1.041	1.143	1.597	1.442	1.434	1.735
Ost i alt	7.185	6.949	7.109	7.275	7.278	7.842
Mælkekonserves i alt	2.068	1.899	2.127	2.365	2.085	3.311
Æg, hele i alt	58	62	65	99	79	114
Huder og skind i alt	385	250	260	231	125	372
Skind, mink og ræv i alt (1.000 stk.)	3.342	3.163	3.958	3.600	4.106	8.564
Korn i alt	1.961	1.825	791	2.135	1.981	3.325
Hvidt sukker i alt	769	523	438	515	1.203	887
Frø til udsæd i alt	1.193	1.374	1.589	1.875	1.503	1.796
Frø til industri i alt	84	186	111	395	388	686
Kartofler i alt	225	248	225	386	324	469
Ærter til foder og udsæd i alt	95	73	43	41	40	55
Blomster og planter i alt	3.498	3.708	3.061	3.442	3.281	3.176
Friske og frosne grønsager og frugt i alt	443	530	522	588	583	815
Øvrige animalske landbrugsvarer i alt	2.109	2.090	3.173	4.131	6.410	6.616
Øvrige vegetabilske landbrugsvarer i alt	1.455	722	683	1.018	801	439
Landbrugsvarer i alt	**57.903**	**51.499**	**54.557**	**58.921**	**59.460**	**72.098**
Forarbejdede kornprodukter	2.149	1.761	1.612	1.960	2.020	2.525
Rest- og affaldsstoffer fra næringsmiddelindustrien	2.723	2.750	2.952	3.499	2.995	3.534
Margarine og andre fedtstoffer	1.344	1.694	2.295	2.566	2.520	2.904
Bagværk	2.153	2.166	2.087	2.203	2.154	2.085
Varer af grøntsager, frugter og andre planter	1.206	1.319	1.139	1.400	1.486	1.592
Sukkervarer og kakaoprodukter	1.645	1.750	1.914	2.014	1.935	1.878
Hjælpestoffer til næringsmiddelindustrien	2.022	1.369	2.279	1.592	1.078	1.015
Enzymer - undtagen osteløbe	3.566	3.854	3.736	3.088	4.878	5.336
Ikke - alkoholiske drikkevarer	346	450	584	892	760	1.216
Alkoholiske drikkevarer	2.204	2.700	2.920	3.081	2.872	3.062
Tobaksvarer	1.195	1.821	1.403	1.478	1.674	1.296
Tilberedte og øvrige produkter fra næringsmiddelindustrien	4.356	5.447	6.228	7.649	7.499	8.211
Agroindustrielle levnedsmidler m.m. ialt	**24.910**	**27.081**	**29.147**	**31.419**	**31.871**	**34.654**
Gødningsstoffer	516	714	116	145	130	319
Plantebeskyttelsesmidler	444	632	744	962	1.207	895
Landbrugsmaskiner og dele hertil	2.163	2.472	2.257	3.276	2.733	2.734
Maskiner til anvendelse i næringsmiddelindustrien	3.768	4.254	4.184	4.945	3.988	5.449
Malke- og mejerimaskiner	940	734	786	1.099	793	775
Køle- og fryseskabe til næringsmiddelindustrien.	1.482	1.473	1.404	1.854	1.075	978
Konservesdåser til næringsmiddelindustrien	357	379	341	366	399	602
Forarbejdede huder og skind	311	439	343	369	273	369
Maskiner m.m. til agroindustri i alt	**9.981**	**11.097**	**10.175**	**13.015**	**10.596**	**12.122**
Agro ind. produkter i alt	**34.891**	**38.178**	**39.322**	**44.434**	**42.467**	**46.776**
I alt	**92.794**	**89.677**	**93.879**	**103.355**	**101.927**	**118.874**

Kilde: Landbrug & Fødevarer (2012) og Danmarks Statistik (2012)

Figurerne og tabellen viser, at de traditionelle landbrugsvarer - og herunder især de animalske landbrugsprodukter - er dominerende i den danske eksport af landbrugs- og fødevarer, agroindustrielle produkter m.m. Disse traditionelle landbrugsprodukter udgør godt 60 pct., og der har været en - omend mindre - stigende andel siden 2001.

De animalske varer udgør 80-85 pct. af landbrugseksporten, og her er der tale om en relativt konstant andel gennem det seneste årti. Fersk/frosset svinekød er den største enkeltpost med en samlet eksportværdi på ca. 20 mia. kr. Hertil kommer andre forarbejdede varer af svinekød.

Skind af mink og ræv (hvoraf mink er det helt dominerende pelsskind) er nu det næstvigtigste enkeltprodukt i den danske landbrugseksport med en eksport på ca. 8,5 mia. kr i 2011.

De forarbejdede levnedsmidler udgør ca. 35 mia. kr. Gruppen har et meget forskelligartet indhold, hvoraf nogle produkter er ingredienser, andre er konsumprodukter, mens tobaksvarer (1,3 mia. kr.) mere kan betegnes som et nydelsesmiddel end som et næringsmiddel.

Med henblik på at anskueliggøre andelenes størrelse og rækkefølge viser figur 3 og 4 sammensætningen af den danske landbrugseksport fordelt på hhv. animalske og vegetabilske produkter. Figur 5 viser tilsvarende udviklingen i væsentlige eksportprodukters andele siden 1960. Der kan her sammenlignes med konkrete størrelser for eksportværdien for de senere år i tabel 1.

Figur 3. Sammensætningen af den danske animalske landbrugseksport, 2011

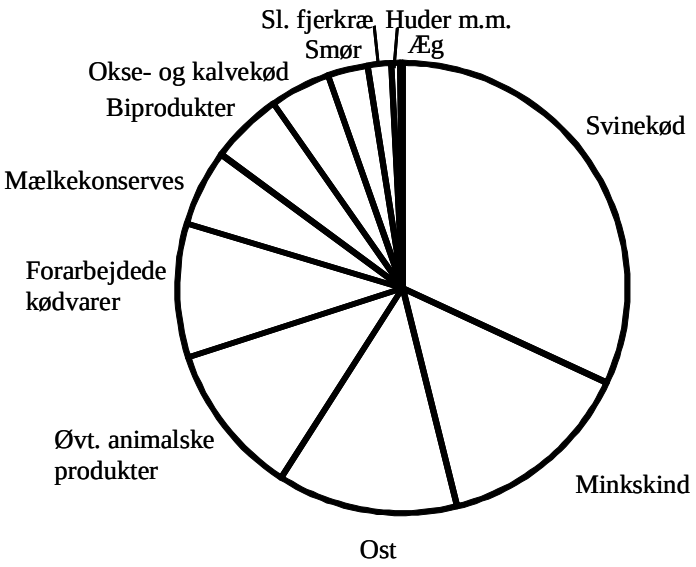

Kilde: Danmarks Statistik (2012) og Landbrug & Fødevarer (2012)

Figur 4. Sammensætningen af den danske vegetabilske landbrugseksport, 2011

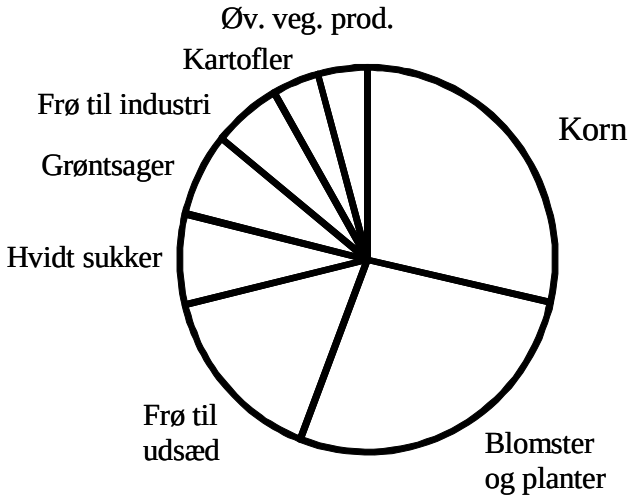

Kilde: Danmarks Statistik (2012) og Landbrug & Fødevarer (2012)

Figur 5. Sammensætningen af den danske landbrugseksport, 1960-2011: Udviklingen i væsentlige produkters andele af den samlede landbrugseksportværdi

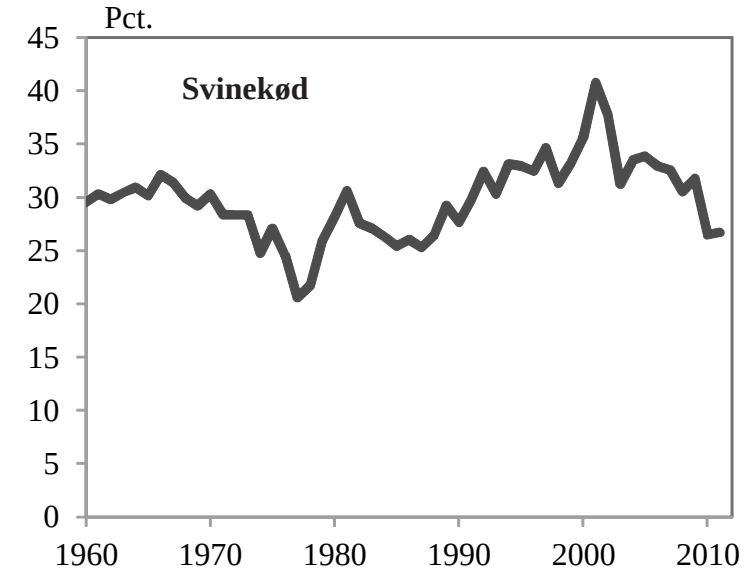

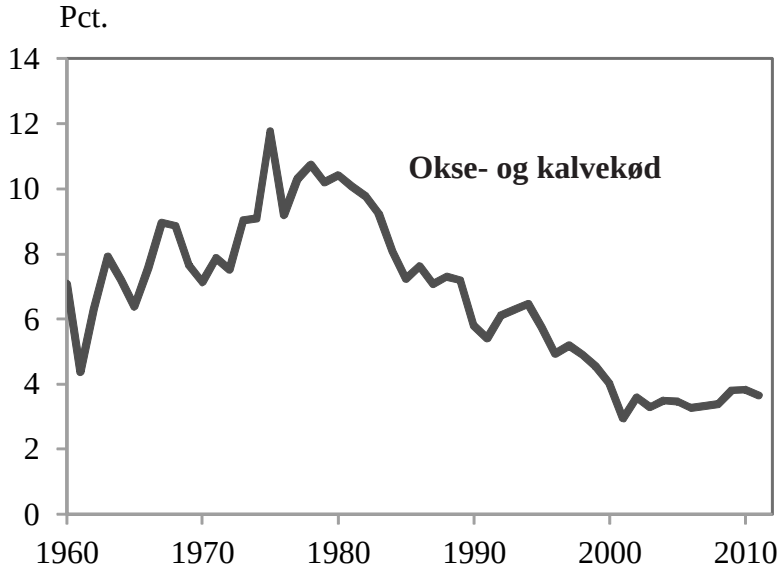

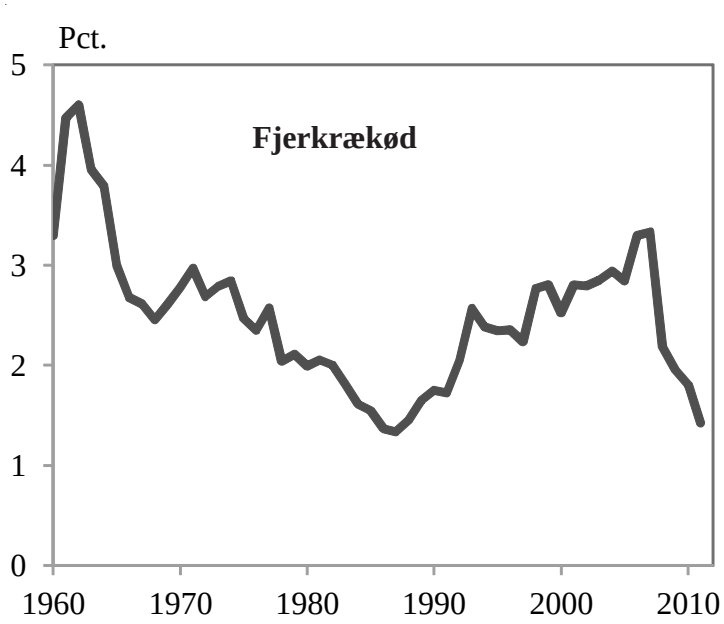
Pct.
5
4
3
2
1
0
Fjerkrækød
1960
1970
1980
1990
2000
2010

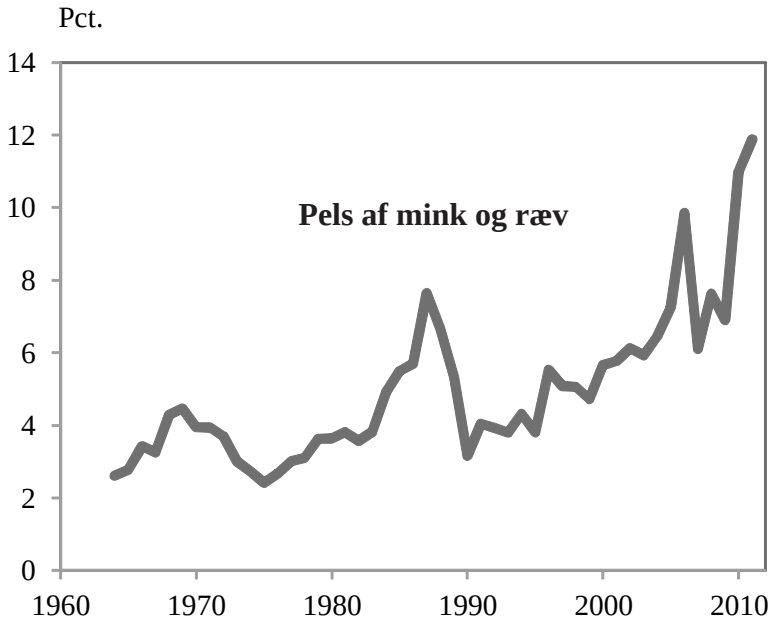
Pct.
14
12
10
8
6
4
2
0
Pels af mink og ræv
1960
1970
1980
1990
2000
2010

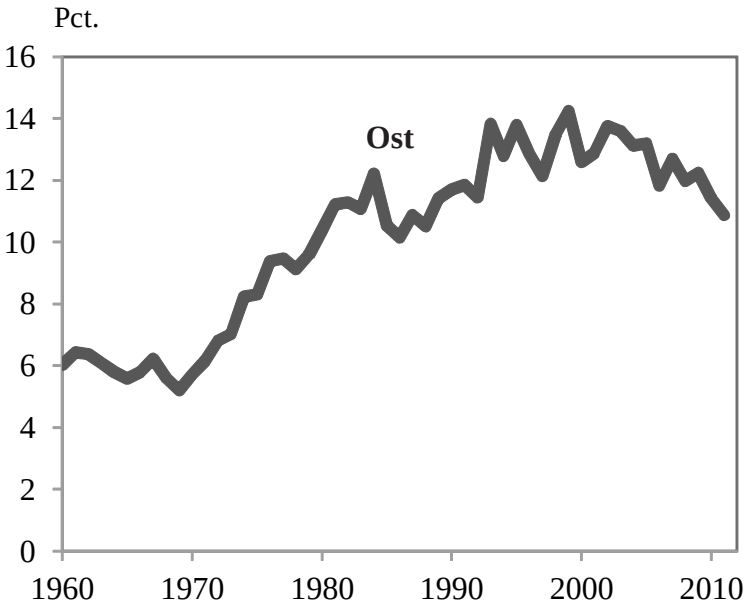
Pct.
16
14
12
10
8
6
4
2
0
Ost
1960
1970
1980
1990
2000
2010

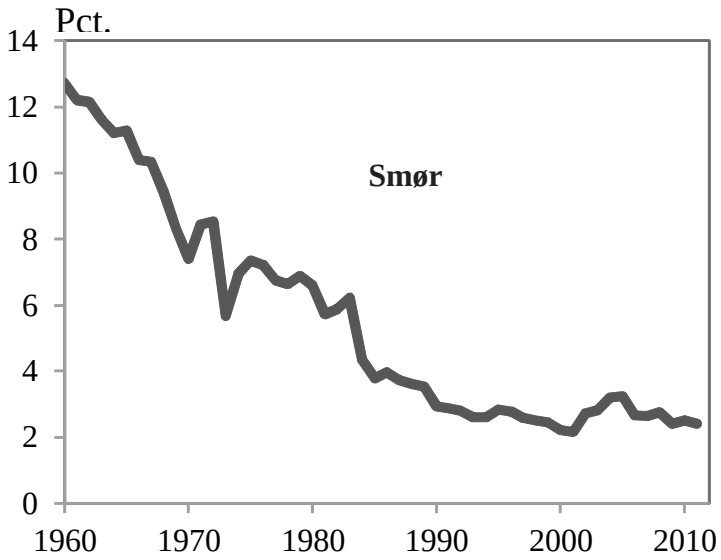
Pct.
14
12
10
8
6
4
2
0
Smør
1960
1970
1980
1990
2000
2010

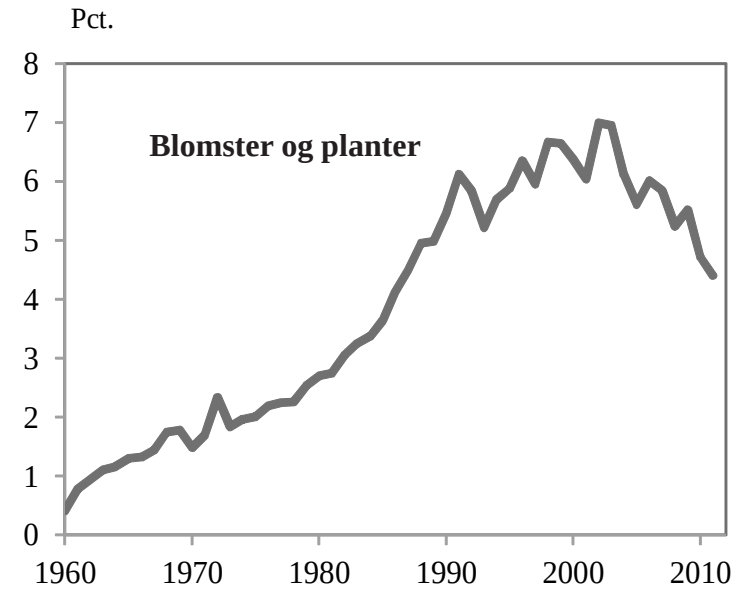
Pct.
8
7
6
5
4
3
2
1
0
Blomster og planter
1960
1970
1980
1990
2000
2010

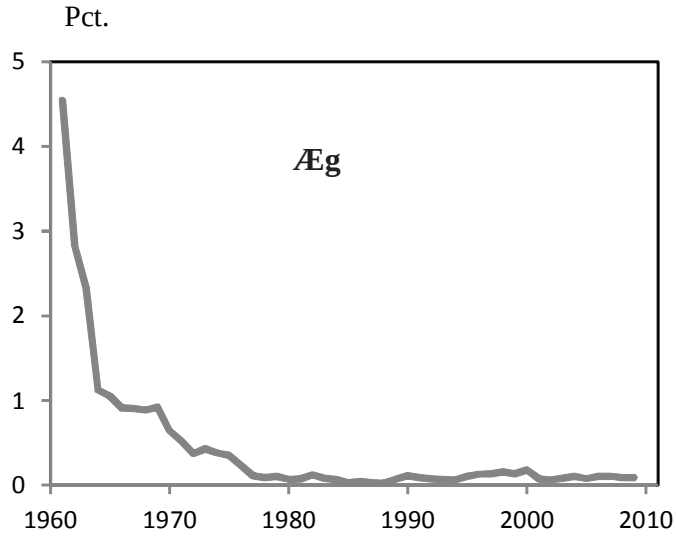
Pct.
5
4
3
2
1
0
Æg
1960
1970
1980
1990
2000
2010

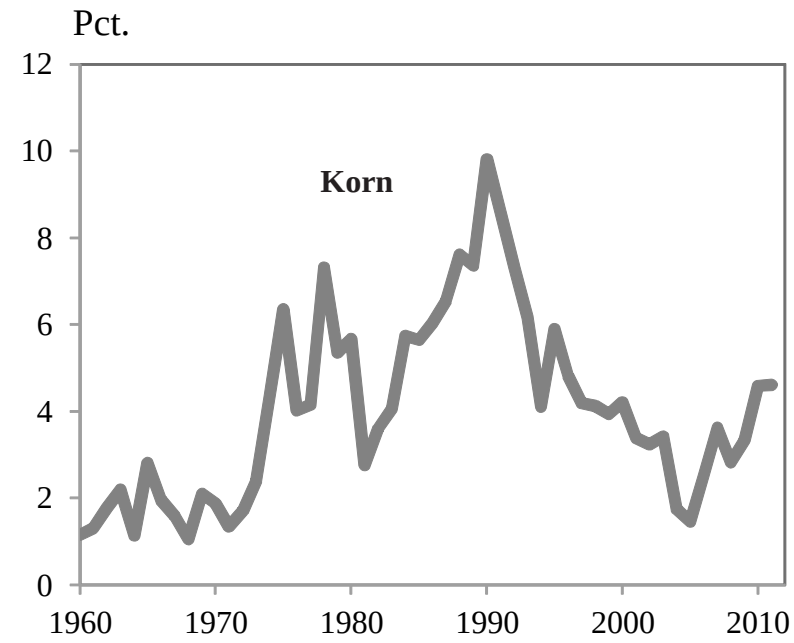

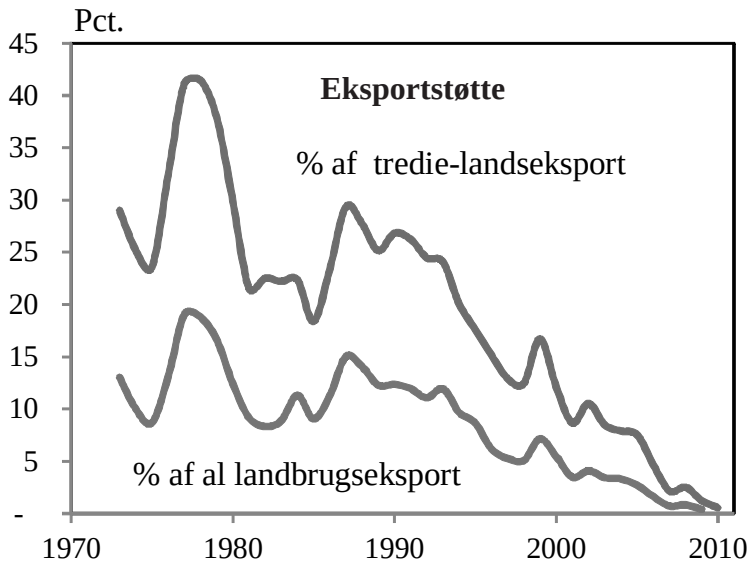

Kilder: Danmarks Statistik (flere årgange), Landbrug & Fødevarer (flere årgange)

Som det ses af figurerne, har der været betydelige forandringer i sammensætningen i den danske eksport af landbrugs- og fødevarer i de seneste årtier. Af markante træk kan fremhæves følgende:

- På mejeriområdet har smør og ost haft to helt forskellige udviklinger, hvor der er sket en substitution fra smør til ost.

- Skind af mink og ræv (i alt overvejende grad mink) er steget fra ca. 2 pct. til ca. 12 pct. af den samlede eksport.

- Blomster og planter er gået fra ½ pt. i 1960 til 7 pct. omkring 2000, men er siden faldet igen til nu godt 4 pct.

- Æg udgjorde 4½ pct. af den danske landbrugseksport i 1960, men i de efterfølgende 15-20 år blev eksporten reduceret til næsten nul.

- Umiddelbart efter Danmarks indtræden i EF udgjorde eksportstøtte op til 40 pct. af værdien af tredielandseksporten. Eksportstøttens omfang er efterfølgende faldet til næsten nul.

Der kan angives en række forklaringer på den viste udvikling:

- Indtræden i EF i 1973 ændrede både pris- og støtteniveau og rammevilkår for landbruget og for de enkelte landbrugssektorer

- Løbende tilpasninger i EU's landbrugspolitik (herunder mælkekvoter og braklægning) har også påvirket eksportudvikling og eksportsammensætning

- Ændringer i landbrugspolitik og -støtte som følge af de internationale aftaler om gradvis liberalisering samt omlægning/reduktion af landbrugsstøtten (GATT/WTO). Dette påvirker direkte markeds- og eksportpriser.

- Markeds- og prisudvikling. Markedsbetingede prisændringer (f.eks. pelsskind, svinekød og korn) medfører, at eksportværdien ændres over tid. De seneste års stigende eksport af pelsskind skyldes således i høj grad stigende priser.

- Udviklingen i korneksportens relative betydning afspejler i et vist omfang også prisudviklingen: Ved indtræden i EF i 1973 steg priserne, men de faldt igen fra starten af 1990'erne på grund af reformerne af EU's landbrugspolitik. De relative eksportstigninger i de seneste år skal også ses på baggrund af prisstigningerne som følge af fødevarekriserne.

- Konjunkturudviklingen påvirker efterspørgsel efter de mere indkomstelastiske produktgrupper (f.eks. blomster og planter). For eksempel faldt den europæiske efterspørgsel efter blomster og planter med 10 pct. i oktober 2008 som følge af finanskrisen, og det påvirkede både eksportpriser og mængder.

- Udvikling af nye mere købedygtige markeder (pelsskind). Pelsskinds stigende andel af eksporten skyldes i et vist omfang, at det er lykkedes at målrette afsætningen til højvækstmarkeder.

- Fokus på højværdiprodukter med en mer-pris i forhold til konkurrerende produkter (pels m.m.)

- Ændringer som følge af ændrede rammevilkår, ændringer i konkurrenceevne, strukturelle ændringer m.m. (æg samt blomster og planter).

- Ændringer som følge af alvorlige udbrud af husdyrsygdomme (mund- og klovesyge, BSE) m.v.

- Ændringer som følge af international specialisering i forbindelse med økonomisk udvikling (æg, fjerkræ samt blomster og planter)

- Omlægninger af EU's landbrugspolitik fra markedsstøtte til direkte betalinger samt stigende fokus på EU-markeder har medført, at eksportstøtten har udgjort en faldende andel af eksportværdien.

Forædlingsgrader og højværdiprodukter i eksporten

Der er også en klar tendens til, at de danske fødevarevirksomheder løbende øger forædling og dermed også værditilvæksten i deres produkter. Dermed er der også en tendens i retning af mindre bulk-eksport og mere forædlede højværdiprodukter. En betydelig del af denne forædling er arbejdskraftintensiv, og derfor er en del af denne værdikæde flyttet til lande med lavere lønomkostninger. Derfor vil den stigende forædling ikke fuldt ud komme til udtryk i eksportstatistikkerne.

For eksempel har Danish Crown et mål om, at mindst 50 pct. af råvaregrundlaget skal forædles, og der er her en klart stigende udvikling - når man korrigerer for opkøb af udenlandske virksomheder med en høj råvareandel.

Kvaliteten og kvalitetsudviklingen kan illustreres ved at undersøge omfanget af højværdiprodukter (også kaldet up-market-produkter). Højværdiprodukter er en betegnelse for varer eller tjenesteydelser, som har en høj kvalitet, og som derfor er relativt dyre. Definitionen på et højværdiprodukt er, at det kan sælges mindst 20 pct. dyrere end alle tilsvarende produkter i gennemsnit. Det er et generelt fænomen, at up-market-andelen i fødevareindustrien er relativt lille.

Det gælder dog for den danske landbrugs- og fødevareeksport, at for 37 pct. af alle varer opnås en merpris på mindst 20 pct. i forhold til EU-gennemsnittet. I 2010 svarede det til, at 25 mia. kr. af den samlede danske eksport af landbrugs- og fødevarer på 66 mia. kr. var højværdivarer.

Som det ses af figur 6, hører Danmark til blandt de EU-lande, hvor højværdiandelen i landbrugs- og fødevareeksporten er relativt højst.

Figur 6. Andel af højværdivarer i en række landes landbrugseksport, 2010

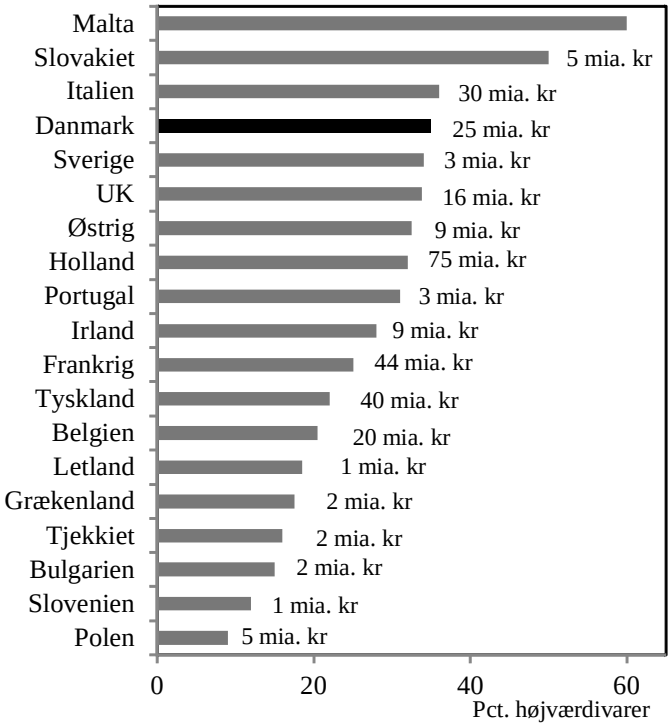

Anm.: Tallene ved hver søjle viser værdien af de respektive landes samlede højværdieksport.

Kilde: Landbrug & Fødevarer (2012) baseret på Eurostat.

Selv om forbrugerkronen - landmandens andel af de endelige fødevareforbrugerpriser - har været faldende over en lang periode, og selv om der i en lang periode har været meget fokus på stigende forædling af fødevarerne, udgør de ikke-forædlede landbrugs- og fødevarer stadig en betydelig del af den samlede eksport.

Dertil kommer, at en betydelig del af den danske kødproduktion nu videreforædles i udlandet, hvorfor der til det formål sker en stigende dansk eksport af råvarer. Det er dog ikke muligt præcist at angive, hvor stor en andel af den danske kødeksport, der videreforædles i udlandet.

Når det f.eks. gælder svinekød, har lande som Frankrig, Spanien og Italien, som ellers traditionelt har et ry for at fokusere meget på forædlede varer, en meget lille andel forædlingsvarer baseret på svinekød - sammenlignet med deres eksport af kølet/frosset svinekød. Danmark har således en større eksport af forædlingsvarer baseret på svinekød end de tre lande tilsammen, jfr. figur 7.

Figur 7. Eksporten af svinekød og svinekødsprodukter i Danmark, Frankrig, Spanien og Italien (2010)

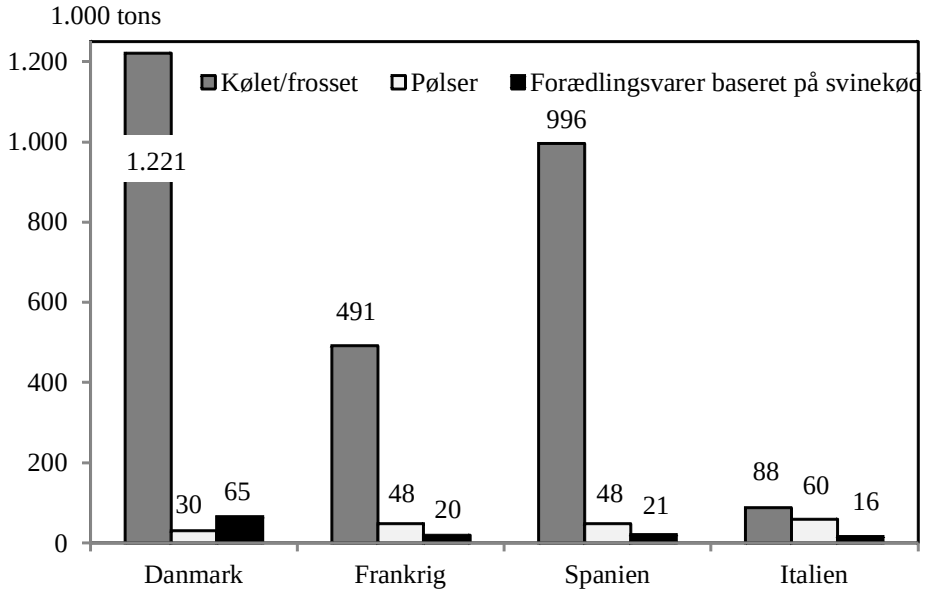

Kilde: Danish Crown (2012)

Eksporten af levende dyr

Eksporten af levende dyr er steget betydeligt i de senere år. Der er tale om flere kategorier af eksport af levende dyr, herunder:

- Smågriseeksport til opfedning i især Tyskland
- Eksport af slagtesvin til slagtning i udlandet, især Tyskland
- Salg af avlsdyr

Udviklingen i Danmarks salg af levende dyr fremgår af tabel 2 og figur 8.

Tabel 2. Danmarks eksport af udvalgte levende dyr, 2000-2011, (mill. kr)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Lev. køer og kvier	59	39	65	72	82	113	94	109	31	18	26	98
Svin under 50 kg	484	661	680	588	686	1.017	1.416	1.178	1.776	2.815	2.948	3.178
Søer	109	142	108	101	141	139	153	181	185	94	153	66
Svin over 50 kg	208	214	177	192	332	514	490	771	781	1.176	890	495
Avlssvin	23	35	45	42	50	38	60	44	76	98	131	195
Samlet	824	1.052	1.010	923	1.209	1.707	2.119	2.174	2.818	4.183	4.122	3.934

Kilde: Danmarks Statistik (2012)

Figur 8. Den danske eksport af levende dyr, 2000-2011, (mia. kr.)

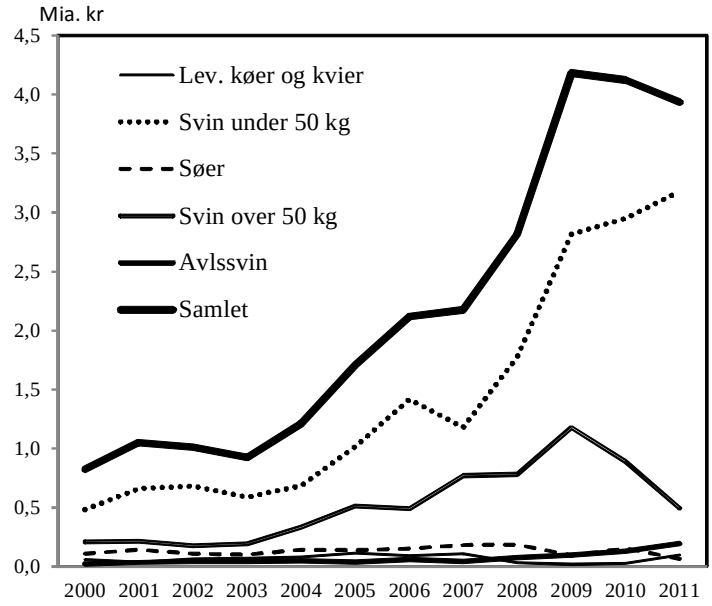

Kilde: Danmarks Statistik (2012)

Som det fremgår af figur 8, udgør den samlede eksport af levende dyr ca. 4 mia. kr., og der har været en markant stigning gennem det seneste årti.

Svin under 50 kg. - pattegrise - udgør langt den største andel og beløber sig nu til omkring 3 mia. kr. om året. Eksport af søer er den næststørste post, mens de øvrige poster er relativt beskedne.

Når det gælder eksport af levende slagtesvin (svin over 50 kg.), har der været en betydelig eksportstigning frem til 2009. Herefter har der været en markant nedgang, hvilket skal ses på baggrund af, at prisrelationerne mellem især Danmark og Tyskland m.h.t. slagtesvinprisen i perioder har udviklet sig til Danmarks fordel.

Eksporten af svin er nærmere beskrevet i FOI (2009).

Der har gennem de seneste år været en stor relativ vækst i eksporten af avlssvin. Eksporten af avlssvin er i perioden 2000-2011 således steget fra ca. 25 mio. kr. til ca. 200 mio. kr, jfr. figur 9.

Figur 9. Eksporten af avlssvin, 2000-2011

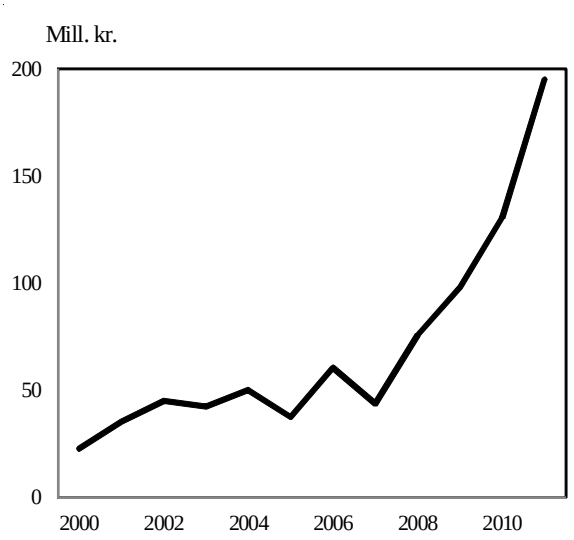

Kilde: Danmarks Statistik (2012)

Figur 10. Eksporten af avlssvin fordelt på markeder (2011)

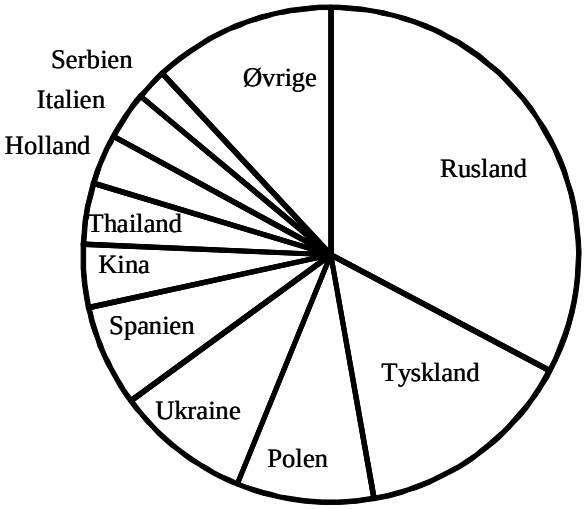

Kilde: Danmarks Statistik (2012)

Den betydelige stigning i den danske eksport af avlssvin skyldes i vid udstrækning en international efterspørgsel efter høj-produktive svin. De danske avlssvin har generelt en god foderudnyttelse, et stort antal smågrise pr. årsso og en god tilvækst, og her matcher disse styrker godt med de behov, der er på internationalt niveau.

Den kraftigt stigende eksport i de senere år skyldes især stigende afsætning til Rusland, Polen, Spanien, Tyskland og Ukraine, som nu er hovedmarkederne. Eksporten til Kina er meget ustabil fra år til år.

Landbrugseksportens andel af den totale eksport

I et økonomisk udviklingsforløb vil et lands eksport af landbrugsvarer og andre primære produkter normalt udgøre en faldende andel af den samlede eksport. Dette billede kan også ses i Danmark, hvor landbrugseksporten har fået en stadig faldende andel - omend der i længere perioder og i nominelle værdier har været en stigende landbrugseksport.

Ud fra internationalt sammenlignelige tal udgør den danske landbrugseksport ca. 17 pct. af den samlede eksport, hvilket er et relativt højt tal sammenlignet med andre højtudviklede lande.

Bilag 4 og 5 viser mere detaljeret den danske landbrugseksports relative betydning - i forhold til andre lande og over en længere årrække.

Eksporten fordelt på aftagerlande

De største aftagere af danske landbrugs- og fødevarer er Tyskland, Kina, UK og Sverige. I alt aftager disse fire lande ca. 53 pct. af de eksporterede landbrugs- og fødevarer, svarende til næsten 38 mia. kr., jfr. tabel 3.

Tabel 3. Eksportmarkeder for den danske eksport af landbrugsvarer, 2008-2011 (kr.)

	2008	**2009**	**2010**	**2011**
Tyskland	14.096.787	13.673.525	13.285.142	14.426.570
Kina inkl. Hong Kong	4.070.446	4.667.616	8.106.673	9.714.484
UK	7.928.566	7.187.686	7.293.638	7.507.537
Sverige	5.828.146	5.268.632	5.751.108	6.207.545
Japan	4.197.902	3.731.056	3.943.047	4.007.711
Polen	2.524.530	2.546.593	2.622.967	3.089.542
Italien	2.999.482	2.633.741	2.810.956	3.004.753
Spanien	1.796.454	1.753.277	1.693.316	1.732.408
Rusland	1.868.847	1.658.400	2.085.480	2.897.249
Holland	1.624.523	1.969.169	2.106.553	2.075.795
Frankrig	2.649.019	1.322.061	1.381.621	1.245.724
USA	1.284.409	1.301.798	1.252.560	1.338.187
Finland	1.291.575	1.255.652	1.186.466	1.286.581
Norge	1.267.743	1.223.858	1.330.506	1.450.860
Andre	13.153.568	11.940.301	11.648.255	12.113.446
I alt	**64.057.468**	**59.586.772**	**66.498.288**	**72.098.391**

Anm: Afgrænsning jfr. tabel 1.

Kilde: Landbrug & Fødevarer (2012) og Danmarks Statistik (2012)

Når det gælder de agroindustrielle produkter (jfr. tabel 1), er Tyskland, Sverige, UK, Norge og USA de største aftagerlande. I alt eksporterede Danmark for godt 21 mia. kr. til disse fem lande, svarende til 46 pct. af den agroindustrielle eksport.

Tabel 4. Eksportmarkeder for den danske agroindustrielle eksport, 2011. (ialt 47 mia. kr)

	1.000 kr	Pct.
Tyskland	7.352	7,0
Sverige	5.969	5,6
UK	3.391	3,2
Norge	2.324	2,2
USA	2.271	2,1
Holland	1.971	1,9
Frankrig	1.762	1,7
Italien	1.382	1,3
Rusland	1.360	1,3
Finland	1.304	1,2
Polen	1.222	1,2
Saudi Arabien	1.126	1,1
Kina	941	0,9
Spanien	817	0,8
Øvrige lande	13.591	12,9
I alt	46.783	100,0

Kilde: Landbrug & Fødevarer (2012) og Danmarks Statistik (2012).

En mere detaljeret produkt-markeds-matrix findes i bilag 1.

Det skal bemærkes, at sammensætningen af eksportmarkeder varierer meget fra sektor til sektor. Dette afspejler dels eksportmarkedernes individuelle efterspørgsel, dels danske fødevarevirksomheders strategiske markedsvalg.

Nogle sektorer har meget fokus på nærmarkeder, hvilket bl.a. kan skyldes relativt høje transportomkostninger (blomster og planter).

Andre sektorer har formået at udvikle fjerne markeder med udgangspunkt i en meget høj fødevaresikkerhed (svinekøds- og mejeribranchen).

Andre sektorer har satset på lande, som var oplagte aftagere i værdikæden og/eller som har et meget købedygtigt befolkningsunderlag. Dette har f.eks. være tilfældet for den danske pelssektor (se boks 1).

Fokus på få store eller mange små eksportmarkeder (markedskoncentration eller markeds-diversificering) varierer derfor meget fra sektor til sektor. Mens pelssektoren fokuserer på ét stort marked, har andre sektorer en langt mere spredt eksportmarkedssammensætning, jfr. figur 11.

Figur 11. Koncentrationsgrad for de danske landbrugseksportmarkeder (CR1), 2010

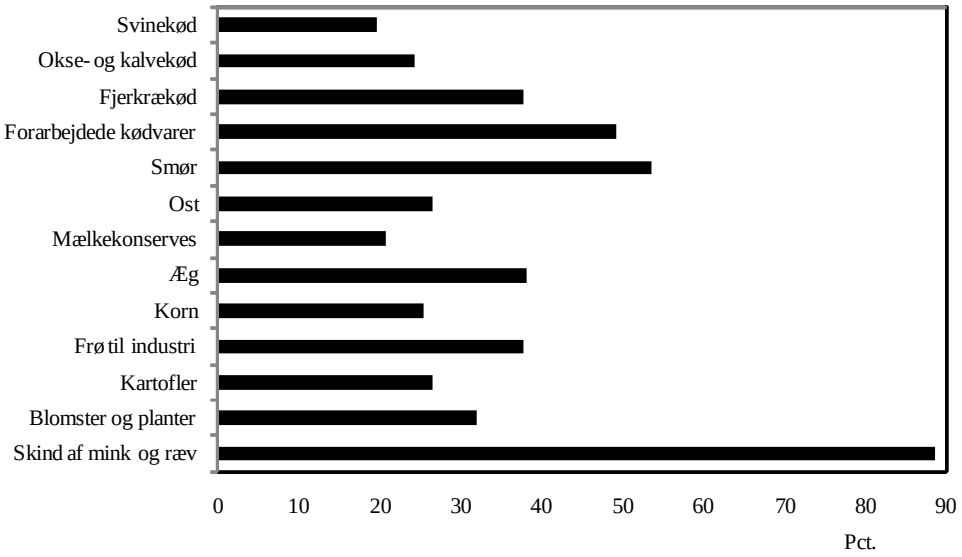

Anm: CR1 = Concentration rate 1. d.v.s. det største eksportmarkeds andel af den samlede eksport.
Hong Kong og Kina betragtes her som ét marked

Kilde: Egne beregninger på grundlag af Danmarks Statistik (2012)

Figur 11 viser, hvor stor en andel af eksporten af de vigtigste landbrugsprodukter, der afsættes på det største eksportmarked. Figuren understreger, at virksomheder og sektorer kan have vidt forskellige strategier m.h.t. markedsspredning og -koncentration: Nogle vil fokusere på få markeder og få en stor markedsandel, idet der derved opnås en god placering og en vis markedskraft. Andre vil vælge at sprede sig på flere markeder og evt. søge efter højindkomstgrupper i alle lande.

Boks 1. Eksportmarkeder for den danske pelseksport
Eksportmarkedernes sammensætning og betydning ændrer sig over tid - afhængig af de konkrete markedsmuligheder. Eksportmarkederne for de danske pelsprodukter er imidlertid meget atypiske og meget forskellige fra landbrugseksportens markedssammensætning.

Det specielle ved eksportmarkederne for pelssektoren er:
- meget afhængig af ét marked og en meget koncentreret eksportmarkedssammensætning
- meget afhængig af geografisk fjerne markeder
- markant ændring i eksportmarkedernes sammensætning i de seneste årtier
- Relativt høj økonomisk vækst på de vigtigste eksportmarkeder

Hong Kong er et meget dominerende marked for den danske eksport af pelsskind. 80 pct. af eksporten går til Hong Kong og yderligere 7 pct. til Kina, jfr. figur 12.

Figur 12. Sammensætning af eksportmarkeder for danske pelsskind (2010)

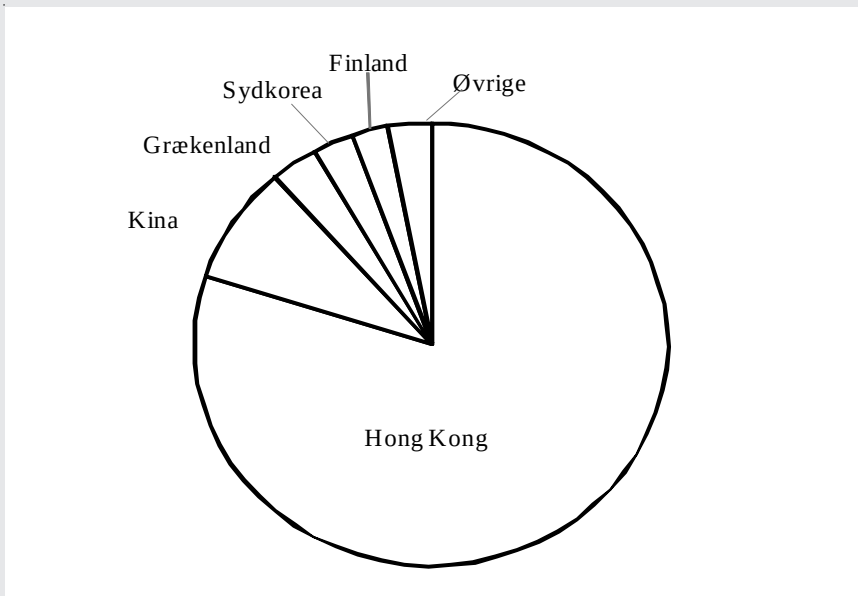

Kilde: Egen fremstilling på grundlag af Danmarks Statistik (2012)

Der er således tale om en meget koncentreret markedssammensætning, hvor reelt ét land, Hong Kong/Kina, modtager knap 90 pct. af den danske eksport af pelsskind.

Eksportmarkedssammensætningen har ændret sig markant i de seneste ti-år. Helt frem til midten af 1980'erne var lande som Tyskland, Frankrig, USA og Schweiz vigtige markeder - altså geografisk og kulturelt meget nære markeder. På dette tidspunkt var det asiatiske marked kun lige i startfasen.

Efterfølgende er der sket en markant ændring i eksportmarkedernes betydning. Tidligere hovedeksportmarkeder er nu reelt uden betydning, og helt nye markeder er opstået og er blevet helt dominerende.

Eksportmarkedskoncentrationen er ikke konstant over tid, og for den danske landbrugseksport under ét har der gennem de seneste tiår været en markant ændring i udviklingen, idet der er sket en stigende spredning i eksportmarkedernes betydning, jfr. figur 13.

Figur 13. Markedskoncentration for den danske landbrugseksport

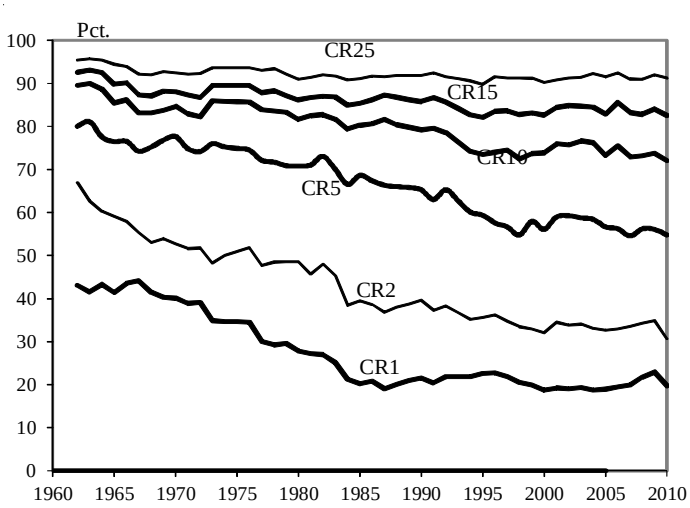

CR1 = største eksportmarkeds relative betydning, CR2 = to største markeder osv.

Kilde: Egne beregninger på grundlag af Danmarks Statistik (2012) og Landbrug & Fødevarer (flere årgange)

I takt med stigende internationalisering vil lande og virksomheder ofte sprede eksporten til fjernere lande. Dette mønster fulgte den danske landbrugs- og fødevareeksport også frem til midten af 1980'erne, hvorefter der igen blev stigende fokus på EU-markeder og på Europa, jfr. figur 14.

Figur 14. Den danske landbrugseksport til lande uden for hhv. EU-15 og Europa

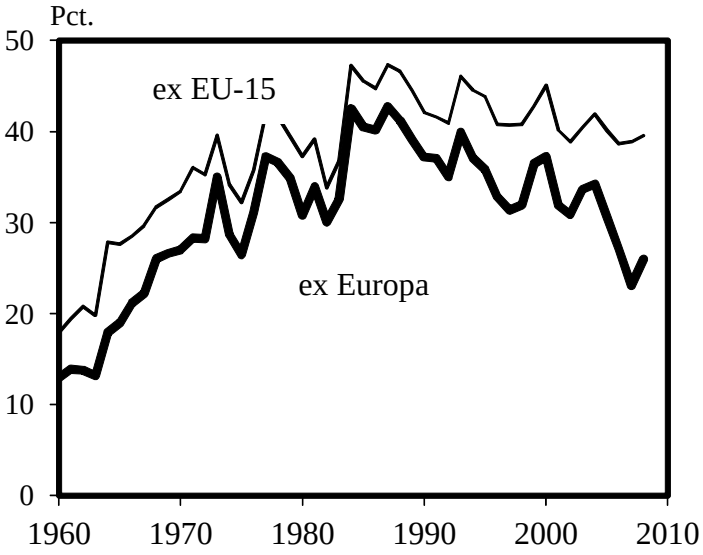

Kilde: Egne beregninger på grundlag af Danmarks Statistik (2012)

Skiftet skal bl.a. ses på baggrund af udviklingen af EU's indre marked, EU's udvidelser og tilpasninger i EU's landbrugsstøtte, som har gjort de europæiske markeder mere fordelagtige og også mere åbne.

Internationale markedsandele for danske fødevarer og det agroindustrielle kompleks

Internationale markedsandele - verdensmarkedsandele - bruges ofte som et mål for et erhvervs internationale konkurrenceevne. Store andele af verdensmarkedet ses som udtryk for - eller nærmere resultat af - en god international konkurrenceevne.

Et lands verdensmarkedsandele er dog også afhængig af andre forhold end blot den internationale konkurrenceevne. Landenes størrelse spiller således også en rolle. På den ene side gælder det, at store lande har en relativt stor produktion og handel, og dermed også en relativt stor international handel - målt i absolutte værdier..

På den anden side vil et stort land - alt andet lige - være mindre afhængig af international handel, fordi hjemmemarkedet er relativt stort.

Man skal derfor søge at korrigere for landenes størrelse, når man skal bruge verdensmarkedsandelene som udtryk for et lands relative konkurrencemæssige fordele. På den baggrund måler man de relative konkurrencemæssige fordele ved at se på de relative verdensmarkedsandele. Man måler således et produkts verdensmarkedsandele i forhold til den gennemsnitlige verdensmarkedsandel for alle produkter i det pågældende land.

Der gælder dog i den henseende nogle særlige forhold for landbruget.

For det første er det kun en forholdsvis lille del af landbrugsproduktionen, som handles internationalt. Typisk er det kun 5-15 pct. af den samlede produktion, der eksporteres og importeres, mens hovedparten produceres og forbruges i samme land.

For det andet er det ofte vanskeligt at transportere landbrugs- og fødevarer over længere strækninger. Derfor kan det være fordelagtigt at afsætte landbrugsvarerne på hjemmemarkedet.

For det tredie er efterspørgslen efter landbrugsvarer forholdsvis konstant over tiden. I takt med stigende levestandard vil forbruget af landbrugsvarer dermed udgøre en mindre del af det samlede forbrug. Resultatet bliver ofte, at også den internationale handel med landbrugsvarer er af relativt faldende betydning.

For det fjerde er landbrugs- og handelspolitikken i i-landene med til at begrænse den internationale handel. Udviklingen har været væsentligt stærkere inden for industrien, hvor der har været en kraftig stigning i den internationale handel i forhold til produktionen.

For det femte har de tekniske handelshindringer på landbrugs- og fødevareområdet fået en stigende betydning - næsten parallelt med reduktionen i landbrugs- og handelsstøtten. De tekniske handelshindringer har i dag et betydeligt omfang.

Med dette udgangspunkt viser tabel 5 verdensmarkedsandele for udvalgte danske landbrugs- og fødevarer, for alle danske landbrugsvarer under ét og for alle danske varer under ét.

Tabel 5. Verdensmarkedsandele for danske landbrugs- og fødevarer (2009)

Landbrugsvarer	Pct.	Eksportværdi Mio. kr	Index of comparative advantage
Rå minkskind	36,2	4.106	48,3
Svinekød	22,4	16.940	29,9
Levende svin	19,2	4.155	25,6
Bacon og skinke	12,4	2.010	16,6
Tilberedninger af svinekød	8,7	1.319	11,7
Spiselige biprodukter af svin	8,4	1.226	11,2
Margarine	8,2	1.009	11,0
Ost	6,2	7.189	8,2
Smør	5,8	1.438	7,7
Planteolie	5,8	255	7,7
Rå (usmeltet) svinefedt	5,4	231	7,2
Afsmeltet svinefedt	5,2	80	6,9
Tørmælk	4,6	1.486	7,7
Æg (flydende)	4,2	122	5,6
Madaffald	4,1	1.531	5,4
Kartoffelmel	3,9	98	5,2
Pølser (svinekød)	3,7	737	5,0
Øvr. tilberedte fødevarer	3,6	7.147	4,7
Frisk mælk	3,6	748	4,7
Blandinger og dej	3,3	460	4,5
Pet food	3,3	1.501	4,4
Div. råmaterialer	3,3	6.329	4,4
Tilberedte fødevarer m. mel m.m	3,2	700	4,3
Øl (af byg)	3,0	1.680	4,1
Kødmel	3,0	158	4,0
Tilberedt oksekød	2,7	310	3,6
Rapsolie	2,6	627	3,5
Alle landbrugsvarer	1,73		
Alle varer	0,75		

Anm: Alle varer med en årlig eksport på > 10 mio. US$. Blomster og planter samt markfrø indgår ikke i datagrundlaget.

Index of revealed comparative advantage = Balassa index of revealed comparative advantage

Kilde: Egne beregninger på grundlag af FAO (2012)

Tabellen indeholder de danske landbrugsprodukter med de højeste verdensmarkedsandele. Alle viste landbrugsprodukter har verdensmarkedsandele, som ligger betydeligt over gennemsnittet for alle danske varer (0,75 pct.). Dette indikerer, at der er tale om produkter med god international konkurrenceevne, jfr. Balassa (1965).

Index of comparative advantages viser forholdet mellem de enkelte produkters verdensmarkedsandele og gennemsnittet for alle produkter. Hvis index of comparative advantages > 1, er der tale om komparative fordele.

Det er bemærkelsesværdigt, at især produkterne meget høj verdensmarkedsandele i tabel 5 kommer fra sektorer, som tilhører en veletableret klynge. Det gælder bl.a. klyngerne for svinekød, mejeriprodukter og pelsskind, jfr. Hansen (2008).

Store lande vil som hovedregel også have en større (nominel) eksport. Dette forhold tages der dog højde for, når man beregner de komparative fordele baseret på Balassas index of comparative advantages, hvor der ses på de relative verdensmarkedsandele. En sammenligning på tværs af lande ses i figur 15.

Figur 15. Index of comparative advantage - for landbrugsvarer under ét

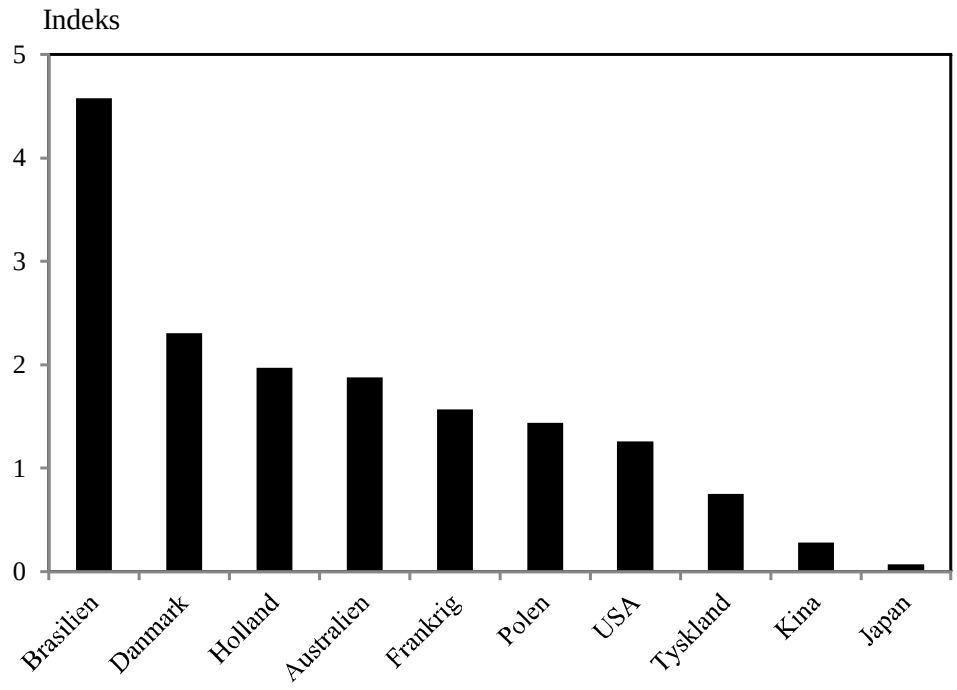

Kilde: Egne beregninger baseret på FAO (2012).

Som det ses af figuren, har Danmark komparative fordele ved landbrugsproduktion i forhold til flere andre lande på samme udviklingsniveau som Danmark.

Verdensmarkedsandelene ændrer sig over tid - mere eller mindre afhængig af de enkelte produkters internationale konkurrenceevne. Forhold som international markedsvækst kan dog også - alt andet lige - påvirke et lands markedsandel. Hvis der er en stor markedsvækst, kan det være svært at fastholde markedsandelen, selv om der skabes en stigende eksport.

Udviklingen i den danske verdensmarkedsandel for udvalgte væsentlige landbrugs-produkter fremgår af figur 16.

Figur 16. Udviklingen i den danske verdensmarkedsandel for landbrugsvarer og alle varer

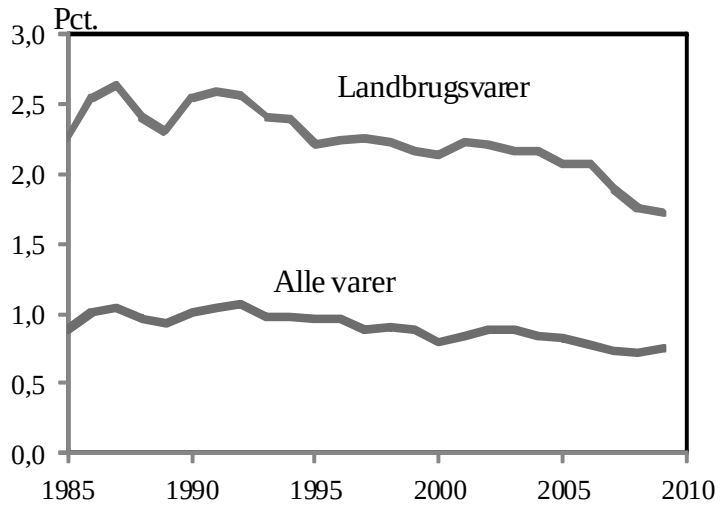

Kilde: Egne beretninger på grundlag af FAO (2012)

Figur 16 viser de danske verdensmarkedsandele for alle landbrugsvarer og for alle varer. Som det ses, er der en faldende tendens for begge produktgrupper, hvilket bl.a. kan forklares ud fra en stigende international handel og generel international økonomisk udvikling. Landbrugsvarer under ét har generelt stadig en relativt høj verdensmarkedsandel, omend spændet over for alle varer under ét er faldende.

Figur 17. Udviklingen i den danske verdensmarkedsandel for svinekød

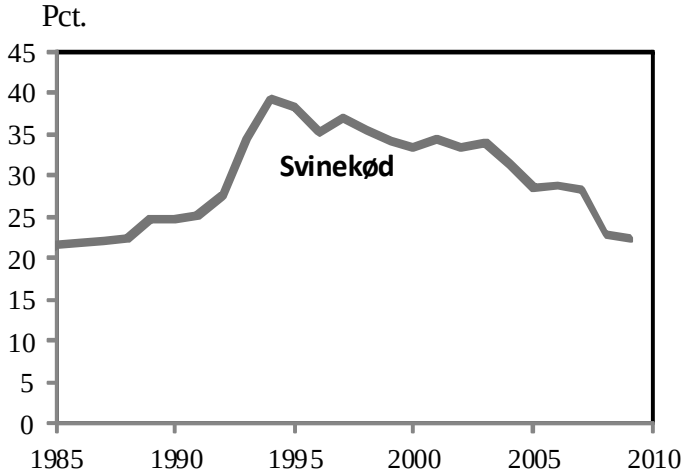

Kilde: Egne beretninger på grundlag af FAO (2012)

Figur 17 viser, at svinekød har en høj men meget svingende verdensmarkedsandel. Den faldende udvikling siden midten af 1990'erne - dog fra et meget højt niveau - skyldes især stigende konkurrencepres fra andre internationale udbydere.

Figur 18. Udviklingen i den danske verdensmarkedsandel for smør og ost

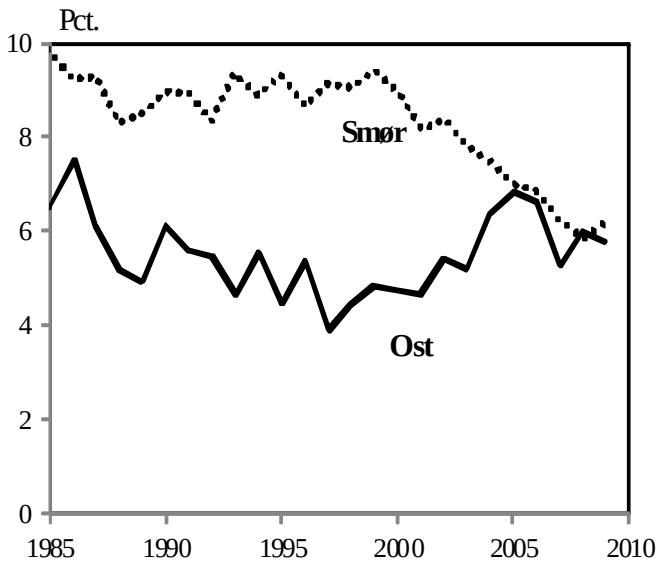

Kilde: Egne beretninger på grundlag af FAO (2012)

Figur 18 viser, at smør og ost har haft en faldende verdensmarkedsandel set over hele perioden. Smør er faldet mest, men siden 2000 er smør steget, mens ost er faldet. En del af stigningen i verdensmarkedsandelen for smør skyldes dog reeksport af udenlandsk smør. Generelt har ost klaret sig godt i perioden, hvor der også har været en betydelig markedsvækst. Ost har via større differentieringspotentialer kunnet adskille sig fra et mere bulk-betonet verdensmarked.

Figur 19. Udviklingen i den danske verdensmarkedsandel for kyllingkød og æg

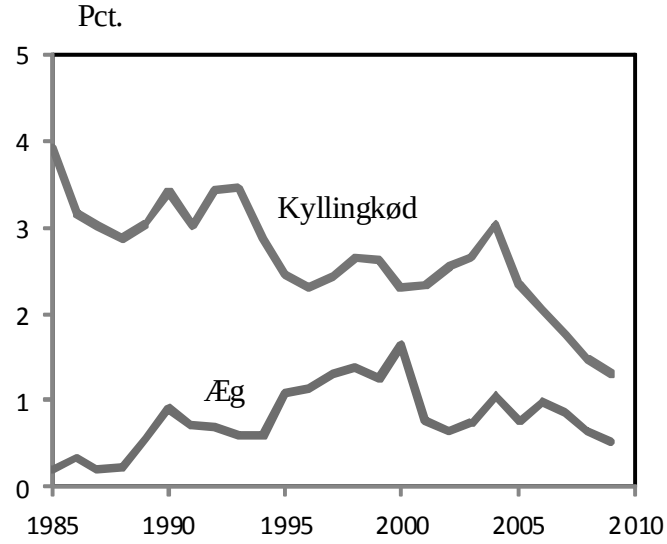

Kilde: Egne beretninger på grundlag af FAO (2012)

Æg og kyllingkød mistede verdensmarkedsandele frem til 1980. I denne periode gik Danmark fra at være blandt verdens største ægeksportører til at være importør. Fjerkrækødeksporten har i de senere år især være udsat for stor konkurrence fra lande som Brasilien, og Danmark har også i de senere år tabt markedsandele.

Figur 20. Udviklingen i den danske verdensmarkedsandel for kyllingkød

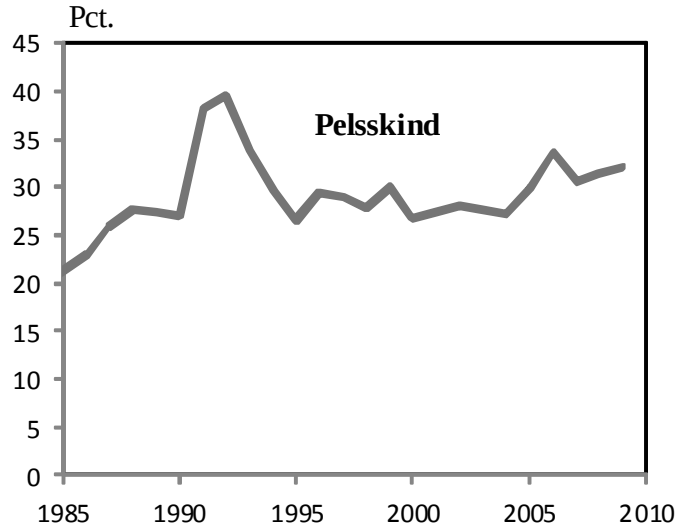

Kilde: Egne beregninger på grundlag af FAO (2012)

De danske verdensmarkedsandele for pelsskind har været næsten konstant stigende i hele perioden, hvilket antyder udnyttelse af international konkurrenceevne.

Generelt kan man fastslå, at vigtige danske landbrugsprodukter har betydelige relative verdensmarkedsandele og høje værdier for index of comparative advantages. Der er betydelige forskelle fra produkt til produkt med pelsskind og svinekød helt i top. Udviklingen over tid har været meget forskellig fra produkt til produkt, hvilket også antyder en forskellig udvikling i de komparative fordele og udnyttelsen heraf.

Danske produkters andele af den samlede produktion inden for EU og globalt

De danske landbrugsprodukter har en relativt lille andel af den samlede produktion inden for EU og i et helt globalt billede. Dette er illustreret i tabel 6.

Tabel 6. Udvalgte danske landbrugsprodukters årlige produktion og deres andele af hhv. EU's og verdens samlede produktion (2010)

	Danmark Tons	EU Tons	Verden Tons	Danmarks andel af EU Pct.	Danmarks andel af Verden Pct.
Byg	2.981.300	53.218.338	123.477.192	5,60	2,41
Havre	274.400	7.353.786	19.600.935	3,73	1,40
Rug	254.700	7.733.394	12.328.178	3,29	2,07
Triticale	177.400	10.265.139	13.168.220	1,73	1,35
Hvede	5.059.900	136.506.828	650.881.002	3,71	0,78
Korn, i alt	8.771.800	281.634.306	2.432.236.739	3,11	0,36
Kartofler	1.357.800	56.840.811	324.181.889	2,39	0,42
Sur-kirsebær	12.700	250.267	1.172.915	5,07	1,08
Sukerroer	2.356.000	104.094.410	228.452.073	2,26	1,03
Friske grøntsager	27.400	6.302.081	240.114.694	0,43	0,01
Grøntsager, i alt	306.072	63.497.788	965.650.533	0,48	0,03
Øl (af byg)	633.500	36.984.230	168.928.574	1,71	0,38
Melasse	70.000	2.616.710	54.971.836	2,68	0,13
Rapsolie	193.200	8.879.071	22.527.177	2,18	0,86
Råsukker (centrifugeret)	407.000	15.203.561	154.796.443	2,68	0,26
Kvæg (bestand)	1.571.050	89.160.029	1.428.636.207	1,76	0,11
Svin (bestand)	13.173.100	152.562.132	965.855.414	8,63	1,36
Får (bestand)	159.626	99.791.124	1.078.948.201	0,16	0,01
Kyllinger (bestand)	14.114	1.241.588	19.458.571	1,14	0,07
Kvæghuder	12.521	824.287	8.113.758	1,52	0,15
Kvæg-kød	132.500	8.140.506	62.325.464	1,63	0,21
Kylling-kød	186.400	9.687.909	86.205.014	1,92	0,22
Ko-mælk (frisk)	4.909.400	147.299.678	599.438.003	3,33	0,82
Hønseæg	76.376	6.727.474	63.571.536	1,14	0,12
Svinekød	1.668.200	22.821.180	109.215.302	7,31	1,53
Fårekød	1.726	899.759	8.532.257	0,19	0,02
Smør (af komælk)	34.200	1.961.833	4.812.675	1,74	0,71
Ost (af komælk)	292.200	7.436.502	16.880.682	3,93	1,73
Fløde (frisk)	66.100	2.289.330	3.134.834	2,89	2,11
Svinefedt	64.400	1.721.661	5.561.392	3,74	1,16
Skummetmælk (tør)	27.500	1.028.360	3.226.715	2,67	0,85
Skummetmælk (af komælk)	1.500.000	49.384.877	115.271.760	3,04	1,30
Mælk (tør)	118.800	692.361	2.808.601	17,16	4,23
Mælk (inddampet)	4.000	940.715	2.629.772	0,43	0,15
Valle (tør)	35.000	1.577.080	2.302.213	2,22	1,52
Landbrugsproduktion i alt (mio. US)	7.575	313.823	2.217.377	2,41	0,34

Kilde: Egne beregninger på grundlag af FAO (2012)

Tabel 6 indeholder data for udvalgte og vigtige danske landbrugsprodukter, baseret på data fra FAO. Ved at anvende disse data sikres en ensartet varedefinition og -afgrænsning

Som det ses, har Danmark relativt beskedne andele af både EUs og verdens samlede produktion - trods betydelige verdensmarkedsandele. Forklaringen er dels verdensmarkedets relativt beskedne betydning, dels den store danske eksportorientering. Tabellen antyder også, at en stigende danske landbrugsproduktion fremover ikke vil påvirke den samlede internationale produkton ret meget.

Jo mindre produktgrupper, man opererer med, desto større andel af EU‘s eller verdens samlede produktion kan man opnå. Et land kan således nemmere have en stor del af den samlede produktion, når der er tale om nicheprodukter eller om meget differentierede produkter.

Boks 2. Case: Den danske eksport af græs- og kløverfrø

Når det gælder græs- og kløverfrø, som ikke indgår i FAO‘s tal, har Danmark mere end 1/3 af EU‘s samlede produktion, men på specielle græsarter er andelen betydeligt højere, jfr. tabel 7.

Tabel 7 . Areal (ha) med græs- og kløberfrø i Danmark og EU (2011)

	DK	EU	DK i % af EU
Hvene	157	299	53
Hundegræs	1.207	3.765	32
Strandsvingel	1.356	7.775	17
Engsvingel	233	5.445	4
Rødsvingel	15.646	25.921	60
Ital. Rajgræs	1.389	34.604	4
Alm. Rajgræs	31.501	59.509	53
Hybrid rajgræs	397	2.502	16
Timothe	342	14.489	2
Engrapgræs	7.438	9.907	75
Alm. Rapgræs	113	140	81
Rajsvingel	703	1.373	51
Græsser i alt	60.482	165..729	36
Rødkløver	320	15.891	2
Hvidkløver	2.298	4.727	49

Kilde: Brancheudvalget for Frø (2012) og egne beregninger.

Forskelle i Danmarks andele af EU’s samlede produktion af græs- og kløverfrø er således i et vist omfang udtryk for naturgivne eller konkurrencemæssige fordele.

Selv for de produkter, hvor Danmark har de største andele af verdens samlede produktion, spiller den danske landbrugsproduktion kun en marginal rolle - når der ses bort fra mink- og græsfrøproduktionen.

En rangordning af den danske landbrugsproduktion i forhold til andelen af verdens samlede landbrugsproduktion fremgår af tabel 8.

Tabel 8. Dansk landbrugs andele af verdens samlede landbrugsproduktion. De 20 største produktionsandele (2009)

Produkt	Pct.
Minkskind	30,10
Tørmælk	3,81
Byg	2,23
Korender	2,00
Ost	1,60
Svinekød	1,49
Triticale	1,49
Valle, inddam.	1,47
Havre	1,36
Rug	1,31
Raps	1,03
Sur-kirsebær	0,97
Hvede	0,87
Rapsolie	0,84
Sukkerroer	0,84
Frisk mælk	0,83
Blandkorn	0,79
Kartofler	0,49
Smør	0,37
Øl (af byg)	0,36

Kilde: FAO (2012) og egne beregninger

Danmarks andele at EU's og verdens samlede produktion ændrer sig over tid. Som konsekvens af de begrænsede udvidelsesmuligheder, stagnerende produktivitet, begrænset efterspørgselsvækst på nærmarkeder m.m. udgør den danske landbrugsproduktion en stadig mindre del af verdens samlede fødevareproduktion, mens andelen af EU's samlede landbrugsproduktion har været marginalt stigende gennem de seneste årtier, jfr. figur 21.

Figur 21. Værdien af den samlede danske landbrugsproduktion i pct. af værdien af EU-27's og verdens samlede landbrugsproduktion, 1961-2010.

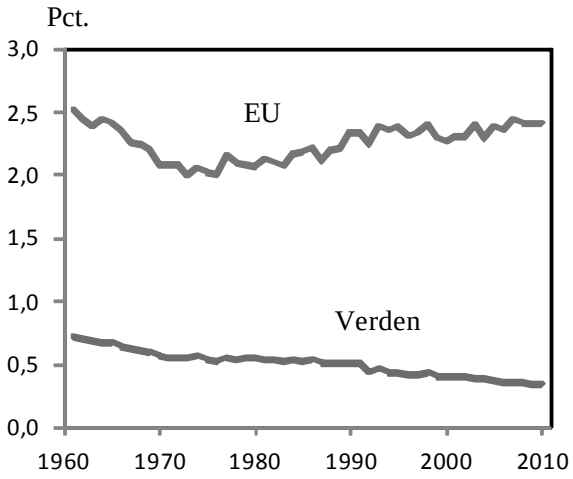

Kilde: FAO (2012) og egne beregninger

Import

I takt med stigende internationalisering og globalisering, stiger også den internationale handel. Det er derfor naturligt, at også den danske eksport og import af landbrugsvarer stiger. Det er også karakteristisk, at der gennem de senerer har været en større vækst i importen end i eksporten, når det gælder landbrugs- og fødevarer. Importen svarer nu til ca. 45 pct. af den danske eksport, og andelen har været stigende gennem en periode, jfr. figur 22.

Figur 22. Den danske import af landbrugs- og fødevarer i pct. af den tilsvarende danske eksport.

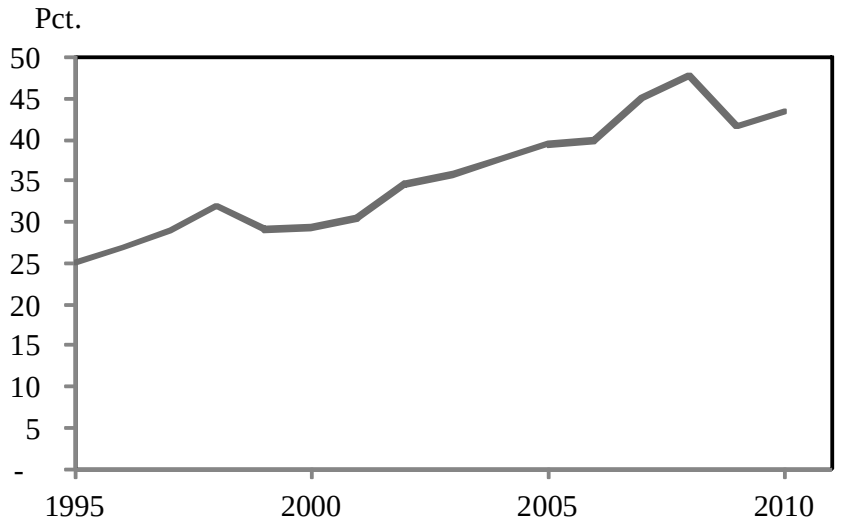

Kilde: Egne beregninger på grundlag af Danmarks Statistik (2012)

Der kan være tale om flere forskellige typer af import:

- Der kan være tale om produkter, hvor udenlandske produkter mere eller mindre fortrænger de danske produkter på grund af konkurrencevilkårene.

- Der kan være produkter, som Danmark af klimamæssige årsager m.m. ikke kan producere selv og derfor må importere - helt eller delvist. Det gælder f.eks. en række tropiske produkter.

- Det kan være produkter, som Danmark formelt importerer efter en udflytning til udlandet, hvor arbejdskrævende dele af værdikæden er placeret.

- Det kan være udenlandsk producerede varer (lavprisprodukter), som danske fødevarevirksomheder importerer som råvarer til forædlede varer.

I mange tilfælde vil importen være opstået ud fra flere af ovenstående årsager. Man kan ikke i udenrigshandelsstatistikken umiddelbart identificere anvendelsesformål. Det vil sige, at import af f.eks. kød kan forklares ud fra flere forskellige årsager.

Væsentlige importprodukter i Danmark er vist i tabel 9.

Tabel 9. Dansk import af væsentlige landbrugs- og fødevarer (2011)

Produkt	Mio. kr
Levende hornkvæg; okse- og kalvekød, fersk, kølet eller frosset	3.561
Levende svin; svinekød	1.653
Fjerkræ; fjerkrækød, fersk, kølet eller frosset	1.169
Smør	984
Ost	1.675
Æg med skal	154
Andre animalske landbrugsprodukter	1.960
Korn	1.326
Frø, frugter og sporer til udsæd	450
Blomster, planter, frugt og grøntsager	6.799
Andre vegetabilske landbrugsprodukter	4.661
Kødkonserves	2.141
Mælkekonserves	675
Sukker og melasse	1.199
Animalske og vegetabilske olier og fedtstoffer	4.580

Kilde: Danmarks Statistik (2012)

Tabellen viser, at der på flere områder er en betydelig import - også på segmenter, hvor der i forvejen er en stor dansk eksport. I nogle tilfælde supplerer importen danske produktion (f.eks. ost, blomster og konserves), mens der på andre områder er tale om input til den danske landbrugs- eller fødevareproduktion (f.eks. korn).

Eksportandelen for fødevarer og fødevarerelaterede teknologier set i forhold til andre lande

Ved eksportandel forstås den andel af produktionen, som eksporteres (eksport i pct. af produktionen). Man kan i den forbindelse tale om en sektors eller en virksomheds eksportandel.

Eksportandelens størrelse er en indikation på sektorens/virksomhedens afhængighed af international afsætning.

Der er en række usikkerheder og forbehold ved beregning og tolkning af eksportandelen:

- Lagre (produktion i år 1 eksporteres i år 2)
- Import (eksporten kan være større end produktionen)
- Forskel på producerede og eksporterede varer (ex. mælk)
- Eksport erstattes af FDI (produktion i udenlandske selskaber)
- Forskelle i definitioner og afgrænsninger – over tid og mellem lande.

Generelt er den danske landbrugs- og fødevaresektor relativt eksportafhængig, jfr. figur 23.

Figur 23. Eksportandele for udvalgte danske erhvervssektorer (2008)

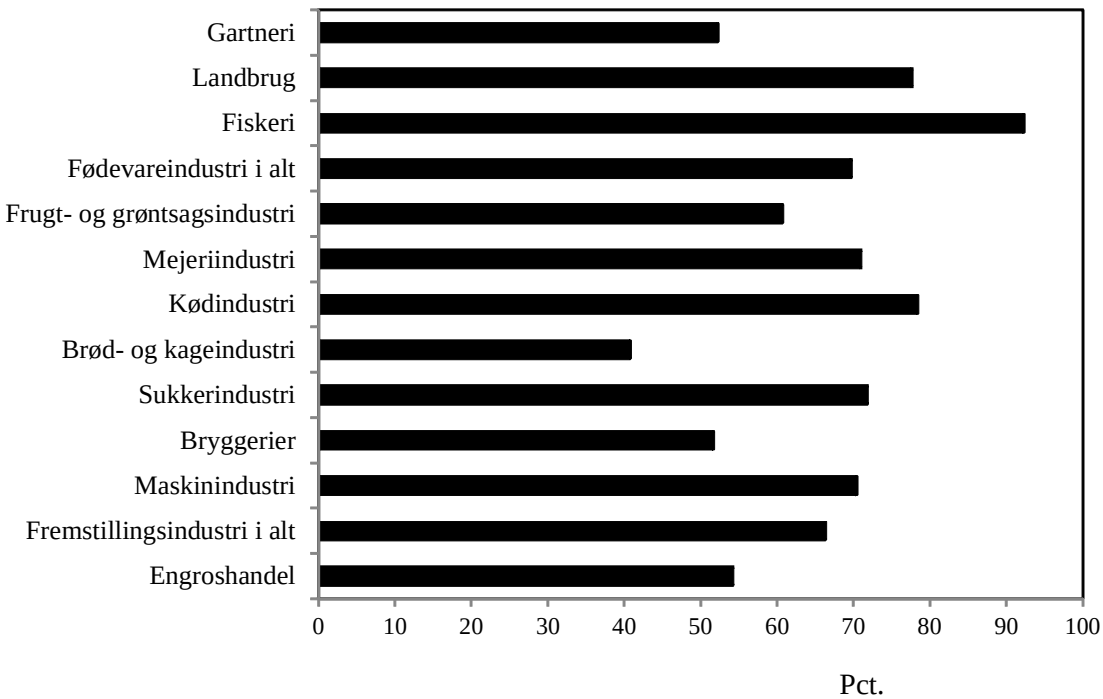

Kilde: Danmarks Statistik (2012)

Der er en generel udvikling i retning af stigende eksportandele for næsten alle erhvervssektorer. I takt med stigende globalisering bliver virksomhederne mere internationalt orienteret, og en stigende andel af produktionen afsættes på internationale markeder. Som det fremgår af figur 24, er der for de viste agro- og fødevaresektorer en klart stigende eksportandel.

Figur 24. Udvikling i eksportandele for udvalgte danske erhvervssektorer (1970-2008)

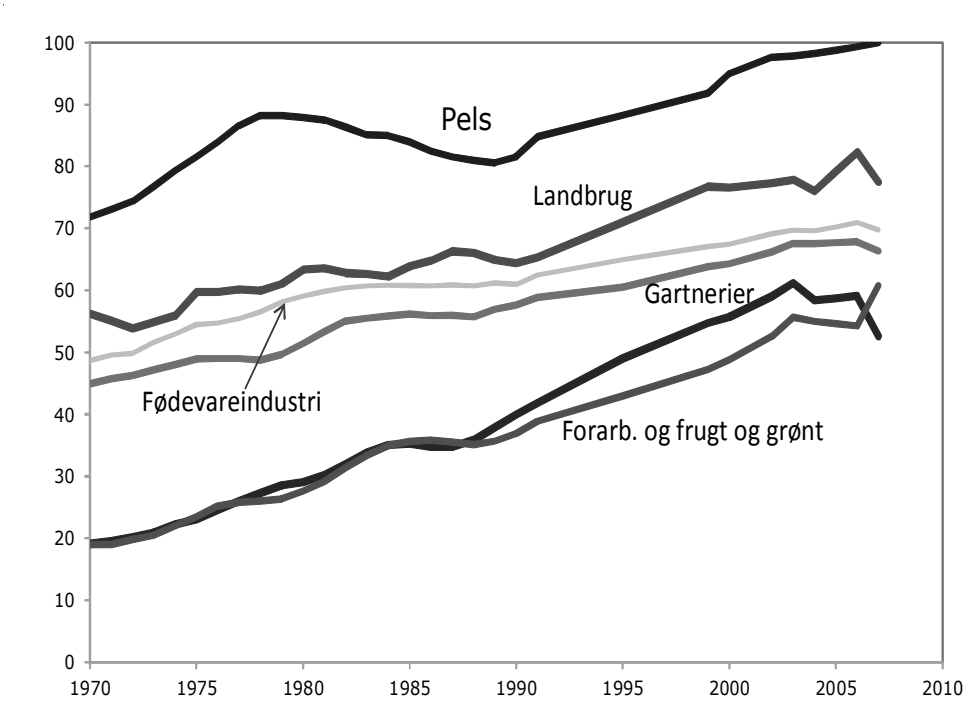

Kilde: Danmarks Statistik (2012)

Bilag 2 indeholder længerevarende trends m.h.t. eksportandele i den danske landbrugs- og fødevaresektor

De viste eksportandele i figur 13 og 24 er primært beregnet ud fra input-output-tabeller baseret på nationalregnskabsstatistikken. Tilsvarende datagrundlag findes ikke for de lande, som vi normalt sammenlignes med, så derfor må andre metoder og kilder anvendes ved internationale sammenligninger.

Figur 25 viser på den baggrund en række landes nettoeksport i pct. af den samlede landbrugsproduktion. Nettoeksporten anvendes for at korrigere for, at en import kan generere en eksport uden en tilsvarende produktionspåvirkning. Her sammenlignes værdien af nettoeksporten med værdien af produktionen.

På næsten tilsvarende måde viser figur 26 en række landes nettoeksport af svinekød i pct. af den samlede indenlandske produktion. Her sammenlignes nettoeksportmængder med produktionsmængder.

Begge figurer viser, at eksportandelen og eksportorienteringen er meget høj i den danske landbrugs- og fødevaresektor.

Figur 25. "Eksportandel": Nettoeksportværdi i pct. af værdien af samlet landbrugsproduktion (2009)

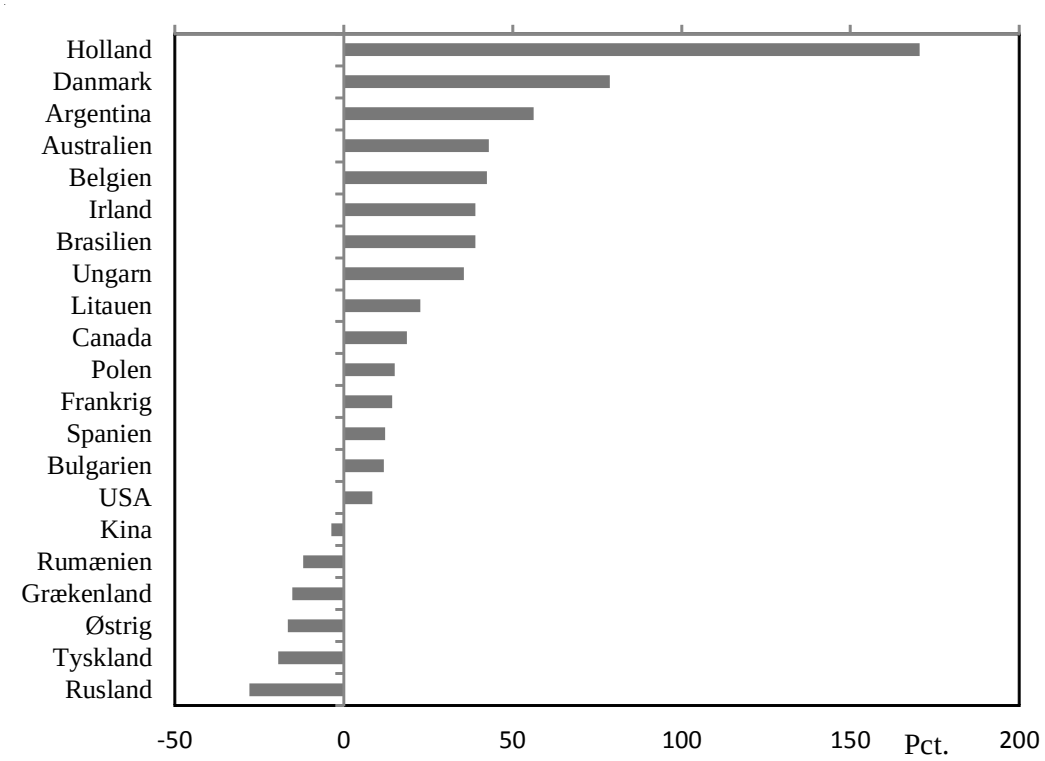

Kilde: Egne beregninger på grundlag af FAO (2012)

Figur 26. "Eksportandel": Nettoeksportværdi i pct. af værdien af svinekødproduktion (2009)

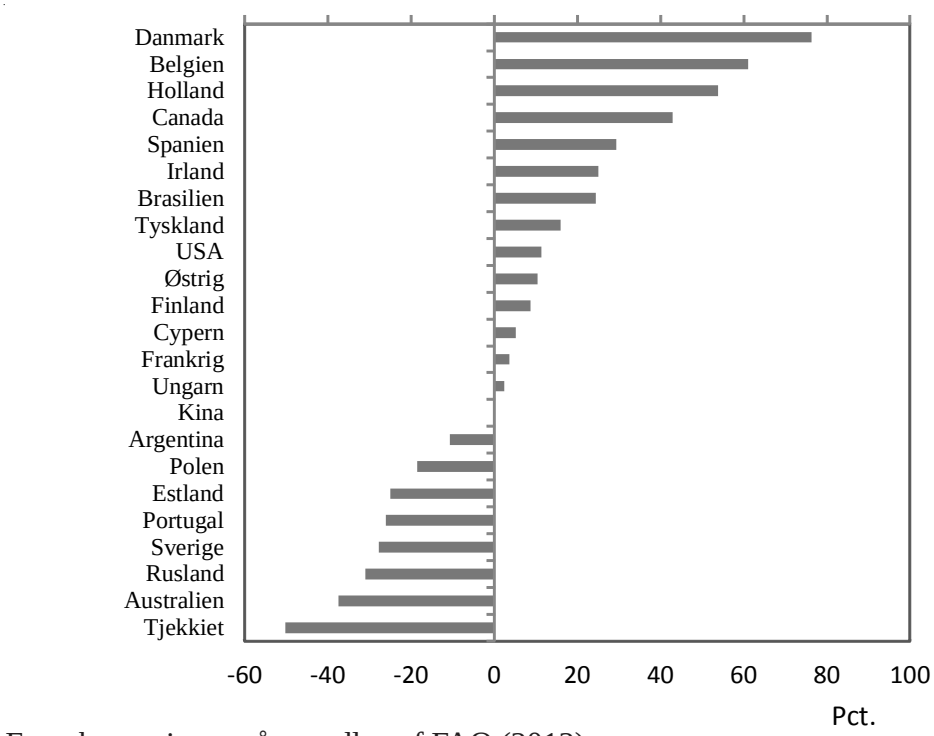

Kilde: Egne beregninger på grundlag af FAO (2012)

Eksportandelene kan som nævnt også vises på virksomhedsniveau, jfr. tabel 10.

Tabel 10. Eksportandelene på virksomhedsniveau

Virksomhed	Eksportandel
Danish Crown	90
Kopenhagen Fur	99
DLF-TRIFOLIUM	95
Carlsberg	3
TiCan	85-90
Rose Poultry	70-75
GASA Group	83
GASA NordGrønt	10
GASA Odense F&G	2
Flensted	57
Agrana	>90
Ardo A/S	20
Ørslov Frugt	34
Rynkeby	50
GEA Process	>95
Foss Analytical	96

Kilde: Årsregnskaber, indberetninger fra virksomheder m.m.

Tabellen viser de enkelte virksomheders eksport i forhold til deres produktion. Generelt har de store danske fødevarevirksomheder betydelige eksportandele. Figuren viser også, at nogle virksomheder har meget små eksportandele, f.eks. Carlsberg og GASA Odense - men med vidt forskellig baggrund: Carlsberg er meget internatinonalt orienteret, men her sker internationaliseringen næsten udelukkende via produktion i udlandet, mens eksporten derimod er meget lille. GASA Odense har også en meget lille eksportandel, men det skyldes en meget lav internationalisering og stor fokus på indenlandske kunder.

Det er også markant, at de to fødevareteknologi-baserede virksomheder, GEA Process Engineering og Foss Analytical, begge har meget høje eksportandele, og det er et generelt kendetegn for denne branche.

Det skal bemærkes, at der især siden midten af 1990'erne har været en kraftig vækst i salget via udenlandske datterselskaber, mens internationaliseringen gennem eksport kun har været relativt svagt stigende.

Et lignende mønster ses f.eks. i den amerikanske fødevare- og forædlingsindustri. Her har salg gennem udenlandske datterselskaber m.m. 3-4 gange så stor betydning som den direkte eksport fra USA.

Salg via udenlandske datterselskaber - skabt af fusioner og investeringer uden for landets grænser - er dermed blevet et meget vigtigt instrument i virksomhedernes strategiske udvikling og globalisering. Der er også i den danske fødevareindustri mange eksempler på, at eksport som strategisk målepunkt får en relativt faldende betydning, mens vækst og afsætning via investeringer og produktion i udlandet får stigende betydning.

Økologiske og konventionelle produkter

Den danske eksport af økologiske produkter er steget meget gennem de senere år. Med gennemsnitlige årlige vækstrater på omkring 20 pct. i perioden 2003-11 vokser den økologiske eksport langt mere end den konventionelle eksport, som i samme tidsrum kun er vokset med 4,1 pct.

Den økologiske eksport vokser imidlertid fra et relativt lavt niveau: Den økologiske eksport udgør sledes kun ca. 1,3 pct. af den totale eksport af landbrugs- og fødevarer, jfr. figur 27.

Figur 27. Udviklingen i den danske eksport af økologiske varer: Totalt og i pct. af den samlede eksport af landbrugs- og fødevarer.

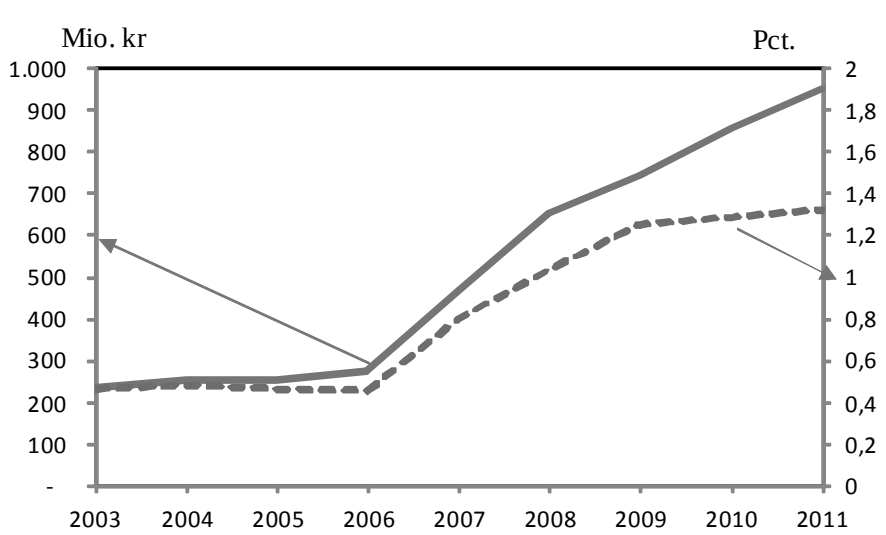

Anm: 2012: Estimat

Kilde: Egen fremstilling på grundlag af Danmarks Statistik (2012)

Figuren viser, at den danske eksport af økologiske produkter er steget fra ca. 240 mio. kr i 2003 til ca. 950 mio. kr. i 2011, svarende til en stigning i andelen af den samlede eksport af landbrugs- og fødevarer fra 0,5 pct. til 1,3 pct.

Til eksempel udgør Danish Crowns eksport af økologisk svinekød plus andre differentierede varer som Friland, Antonius og Bornholmer tilsammen ca. 1,4 pct. af virksomhedens samlede eksport.

Såfremt vækstraterne for den økologiske og den konventionelle eksport af landbrugs- og fødevarer fortsætter med de seneste 8 års vækstrater - hvilket nok mere er et hypotetiske end et realistisk billede - vil den økologiske eksport overhale den konventionelle eksport om ca. 20 år.

Økologiens betydning varierer naturligvis betydeligt fra produkt til produkt - i vid udstrækning afhængig af den merpris, som markedsmæssigt er nødvendig for at producere økologiske produkter. Figur 24 viser således den danske eksport af økologiske varer fordelt på undergrupper.

Figur 28. Produktgrupper i den danske eksport af økologiske varer (2011)

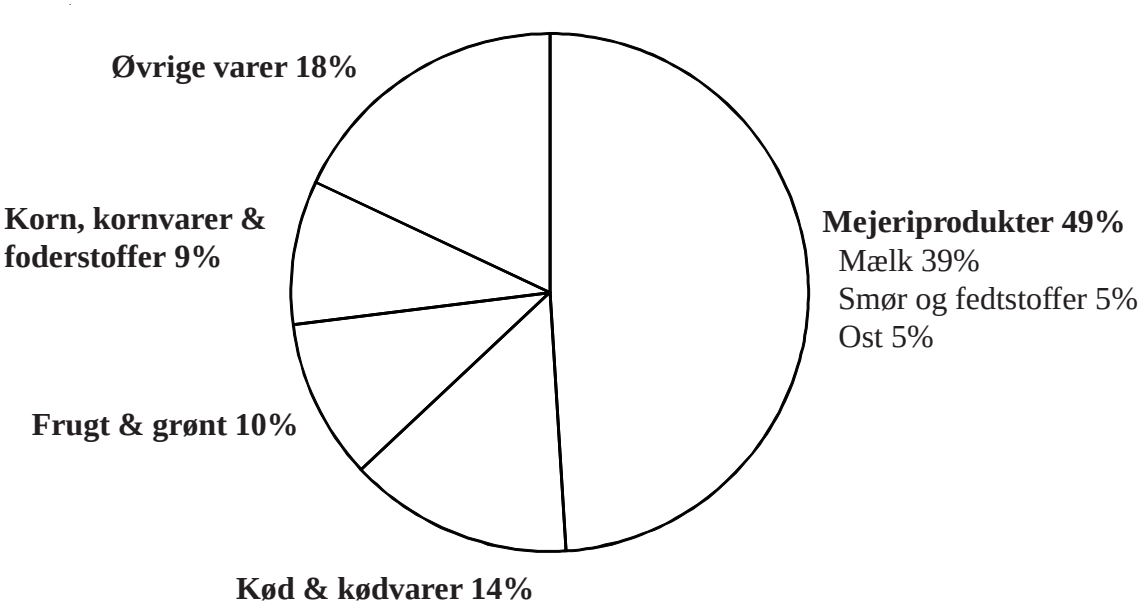

Kilde: Danmarks Statistik (2012)

Figuren understreger, at mejeriprodukter er klart den vigtigste produktgruppe i den danske eksport af økologiske produkter

Bilag 3 indeholder en mere detaljeret opgørelse af den danske eksport af økologiske varer fordelt på undergrupper.

Den danske eksport af økologiske produkter finder især sted til de geografisk set helt nære markeder. Tyskland og Sverige aftager således ca. 2/3 af den danske økologiske eksport, og næsten al eksport går til Europa. jfr. figur 29.

Figur 29. Markeder for den danske eksport af økologiske produkter (2011)

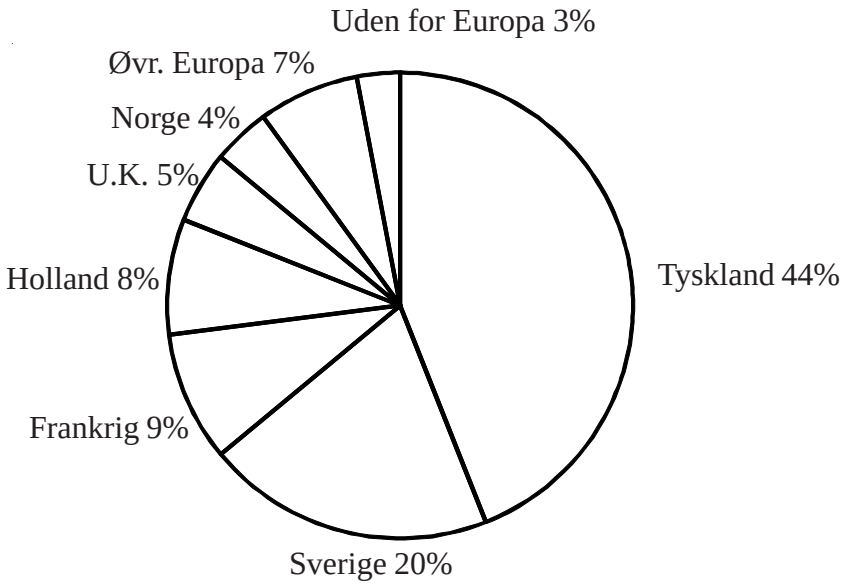

Kilde: Danmarks Statistik (2012)

Væsentlige drivere for de respektive modtagerlande - Hvad gør hvad gør danske produkter succesfulde/konkurrencedygtige på de enkelte eksportmarkeder?

Bag eksport og afsætning generelt er der en række drivkræfter (drivers), som er afgørende for produkternes succes på de enkelte markeder. Afsætningen og eksporten er dermed bestemt af en række handlingsparameter og efterspørgselsdeterminanter, som kan være meget forskellige fra produkt til produkt og fra marked til marked, og der sker også en udvikling over tid.

På baggrund af interviews med centrale branche- og virksomhedspersoner opstilles i det følgende nogle væsentlige drivers på vigtige produkt-eksportmarkedssegmenter.

Pelsskind	
Kina/Hong Kong	Kvalitet (objektiv kvalitet i form af pels-tæthed) Volumen Gennemsigtighed i prisfastsættelse Markedsføring Reciprocitet, dvs. ikke kun salg men også bidrag til udvikling i det kinesiske samfund
Blomster og planter	
Sverige	Bredden i sortimentet i forhold til deres lokale produktion. Holdbarhed (som målestok for kvalitet) i butikken. Nærhed og dermed lave transportomkostninger Innovation. Danmark bliver betragtet som mere innovativ i forhold til deres lokale produktion
Tyskland	Bredden i sortimentet Kvalitet, friskhed og holbarhed Nærhed/just-in-time og lave transportomkostninger Spidskompetence inden for innovation på miniplanter
Holland	Sortimentet Miniplanter Ry m.h.t.kvalitetsopfattelse og holdbarhede. Danmark betragtes som et lidt mere “rent” eller CSR-dygtigt produktionsland

Svinekød	
Kina/Hong Kong	Dyresundhedsstatus/fødevaresikkerhed Volumen/logistik/pris Sporbarhed/restkoncentration
Rusland	Fødevaresikkerhed Privat Offentligt samarbejde Sporbarhed
Japan	"Kvalitet i udskæringen Tailor made" (skræddersyet)
UK	Pris Kvalitet Dyrevelfærd
Sverige	Dyrevelfærd Geografisk nærhed Lav svensk selvforsyningsgrad Miljø Kvalitet
Tyskland	Pris Ensartethed/kvalitet Leveringssikkerhed/store mængder Dokumenteret kvalitetssystem

Mejeriprodukter	
Kina/Hong Kong	Fødevaresikkerhed Sporbarhed Kvalitet Leveringssikkerhed
Rusland	Fødevaresikkerhed Offentlig privat samarbejde/myndighedsnetværk
UK	Adgang til råvaregrundlag Etablering af forarbejdningsindustri Fødevaresikkerhed Veletablerede mærkevarer
Tyskland	Etableret på marked Mærkevarestrategier Kvalitet

(fortsættes)

Sverige	Mærkevarestrategier Fødevaresikkerhed Sundhed ernæringsmæssige Kvalitet

Græsfrø	
Tyskland, Frankrig UK og øvrige EU-15 lande	Forskning og udvikling – leveringsdygtig i nye sorter af høj kvalitet Distributionskanaler (stor historisk erfaring som eksportør) Konkurrencedygtig produktion (rammevilkår)
Rusland	Samme parametre som Europa kombineret med lokalkendskab og forståelse for russisk landbrugsstruktur

Som det ses af oversigten, er der væsentlig forskelle i betydningen af driverne på de forskellige markeder. Det er dog karakteristisk, at de bløde parametre (dyrevelfærd, miljø m.m.) især er vigtige på de højtudviklede markeder.

Fødevaresikkerhed er eksplicit vigtige drivers på især de mindre udviklede markeder, mens de sandsynligvis er implicitte på de nære højindkomstmarkeder. „Kvalitet“, som kan omfatte en række forskellige underliggende drivers, er også væsentlige drivers på næsten alle områder.

Danske styrkepositioner og fremtidige muligheder

De danske styrkepositioner vil i vid udstrækning være afspejlet i den eksportudvikling, i de relative verdensmarkedsandele og i de indexes of comparative advantages, som er vist tidligere.

Drivers bag eksporten til de enkelte lande viser også de områder, hvor de danske styrkepositioner er vigtige og er i stand til at fremme den danske afsætning på internationale markeder.

Derudover kan man via SWOT-analyser (Styrker, svagheder, muligheder og trusler) identificere de interne (styrker og svagheder) og de eksterne forhold (muligheder og trusler), som gælder for de specifikke sektorer. Der er foretaget forskellige SWOT-analyser af sektorer i den danske landbrugs- og fødevareindustri (FOI, 2002 og 2003 samt Pedersen og Christensen, 2003a-f samt bilag 6), og de understreger, at indholdet i SWOT-analyserne varierer betydeligt fra segment til segment. E

De fremtidige muligheder for eksport af danske landbrugs- og fødevarer vil afhænge dels af de interne forhold i sektoren, herunder de økonomiske og politiske vilkår, dels af de eksterne forhold, herunder markedsudvikling, efterspørgselsudvikling, konkurrentforhold m.m.

De interne forhold og rammevilkårene for dansk landbrug og fødevareindustri er belyst andre steder, f.eks. FOI (2011).

Når det gælder de eksterne forhold er der på flere områder positive muligheder:

- Efter fødevarekriserne i 2007/08 og igen i 2010/11 er der tegn på, at de globale landbrugs- og fødevarepriser vil stabilisere sig på et relativt højt niveau

- Højvækstmarkeder i bl.a. Asien er relativt upåvirkede af den økonomiske krise, og her stiger fødevareforbruget markant. Der er samtidig tale om højvækstmarkeder, hvor der dels kan forventes et vist skifte fra vegetabilske til animalske produkter, dels kan forventes en stigende import, da landenes eget potentiale for at øge l landbrugs- og fødevareproduktionen i samme takt som befolknings- og fødevare-efterspørgselsudviklingen næppe er til stede på almindelige markedsøkonomiske forhold.

- Stigende anvendelse af landbrugsjord til bl.a. energiproduktion vil lægge et pres på fødevaremarkederne, og det vil være til gavn for udbydere af landbrugs- og fødevarer.

- Dansk landbrug og fødevareindustri hører til blandt de mest eksportorienterede i verden inden for deres sektorer. Også eksport til relativt fjerne markeder er udviklet, og der er dermed opnået en vigtig kompetence og erfaring, som kan udnyttes i takt med den stigende globalisering. De vigtigste højvækstmarkeder ligger i Asien eller

Sydamerika, og der er dermed tale om fjerntliggende markeder. Især når det gælder Asien, har den danske landbrugs- og fødevaresektor gennem mange årtier opbygget en betydelig markedskompetence og et relativt godt image.

- Udvikling af landbrugs- og fødevaresektorer i højvækstøkonomier men også i lande på et lavere udviklingsniveau kan forventes at komme i stigende fokus. Effektiviseringer af hele værdikæden vil i vid udstrækning være nødvendige for at udvikle og stabilisere fødevareforsyningen i disse områder. På disse segmenter har den danske agroindustrielle sektor betydelige kompetencer, som kan udnyttes.

- Udvikling og udnyttelse af nye og fjerne vækstmarkeder vil ofte være relativt krævende, og det forudsættes ofte, at virksomhederne er tilpas store og at de har den nødvendige kapital, kompetence og tålmodighed til at satse på disse markeder. Her gælder det generelt, at virksomhederne i den danske agro- og fødevareindustri er store, og at de har en vis ballast til at udnytte fremtidige muligheder.

- Når man ser på sammensætningen af den danske agro- og fødevareindustri i et internationalt perspektiv, ses det også, at Danmark og danske virksomheder er globalt førende, når det handler om at producere og udvikle ingredienser, enzymer og kulturer, som indgår i sundhedsfremmende produkter. Ligeledes er der over årene opbygget betydelige kompetencer på det bioteknologiske og ernæringsmæssige forskningsområde. Det er nogle kompetencer, der giver Danmark en teknologisk og konkurrencemæssig fordel. Danmark har således visse komparative fordele, når det handler om at udvikle ernæringsrigtige fødevarer og fødevarer med særlige egenskaber

. Med stigende velstand følger ofte livsstilsrelaterede sygdomme. Sådanne sygdomme udgør et stigende problem i store dele af verden. Tendensen ventes at sprede sig i takt med den voksende middelklasse og en øget global bevidsthed om sundhed.

Stigende efterspørgsel, stigende befolkning generelt i verden samt et vedvarende stort og stigende behov for fødevarer er ikke i sig selv tilstrækkelige indikatorer til at kunne konkludere, om der er reelle fremtidsmuligheder for den danske eksport af landbrugs- og fødevareprodukter. For det første er de førnævnte interne forhold af betydning, og for det andet vil også internationale konkurrenter (virksomheder/lande) forsøge at få en andel af den stigende efterspørgsel. Konkurrentanalyser på de enkelte segmenter er derfor nødvendige.

De internationale konkurrenter er generelt også inde i en betydelig konsolidering, hvor de via fusioner, opkøb, strategiske alliancer m.m. styrker deres internationale konkurrenceevne. Mens den danske agro- og fødevareindustri helt fra slutningen af 1960'erne startede en markant konsolidering, er denne udvikling væsentligt forsinket i andre lande. Disse andre lande vil derfor i disse år opnå de stordriftsfordele, som den danske agro- og fødevareindustri opnåede for mange år siden. Dermed kan de danske strukturelle fordele blive mindsket.

Der sker også i disse år en betydelig international konsolidering, hvor virksomheder fusionerer og opkøber på tværs af landegrænser. Dermed udvikler disse virksomheder stordriftsfordele, markedsmagt og international kompetence på én gang. Også her er der en risiko for, at de danske strukturelle fordele - opnået gennem mange år - kan blive reduceret, og at det kan svække virksomhedernes internationale konkurrenceevne.

Den stigende stigende international konsolidering betyder også, at få store multinationale virksomheder får stigende markedsandele. Det er en forudsætning for udnyttelse af de fremtidige markedsmuligheder, at de danske agro- og fødevarevirksomheder i et vist omfang er i stand til at matche disse konkurrerende virksomheder.

Endeligt er det også af betydning, at de danske muligheder for en væsentlig volumenforøgelse af landbrugsproduktionen i Danmark er begrænset - af naturlige, økonomiske, politiske og teknologiske årsager.

Bilag 1: Produkt-markeds-matrix

Landbrugsvareeksporten

	Tons		Mio. kr.	
	2011	2010	2011	2010
	januar - december		januar - december	
Eksport af landbrugsvarer				
Fersk / frosset svinekød	**1.222.711**	**1.161.245**	**19.295**	**17.588**
Til EU	872.608	843.156	11.910	10.906
heraf Tyskland	352.650	330.110	3.973	3.458
- UK	138.278	146.162	2.183	2.224
- Polen	159.862	157.408	1.939	1.812
- Italien	109.983	107.031	1.521	1.459
Til Japan	129.856	134.068	3.470	3.452
- Rusland	64.115	61.906	1.052	960
- Australien	41.144	48.496	802	936
- USA	29.666	30.013	753	726
- Kina	30.090	11.212	402	130
Okse- og kalvekød	**86.877**	**87.498**	**2.637**	**2.547**
Til EU	76.447	73.525	2.362	2.205
heraf Tyskland	33.613	29.635	734	617
- Italien	14.225	14.893	505	520
- Spanien	9.019	10.623	476	501
- Sverige	5.872	5.904	233	225
Til Rusland	6.142	5.314	142	94
Slagtet Fjerkræ	**77.193**	**92.020**	**1.026**	**1.202**
Til EU	49.005	53.094	732	813
heraf Sverige	18.111	20.600	384	436
- Tyskland	6.556	7.282	78	78
Til Malaysia	6.002	8.032	70	76
Forarbejdede kødvarer incl. bacon	**251.591**	**242.350**	**5.814**	**5.394**
Til EU	209.319	205.147	4.760	4.491
heraf UK	136.959	132.322	2.850	2.667
Sverige	31.896	29.161	937	799
Til USA	5.618	4.341	151	124
Japan	4.911	4.598	147	126
Biprodukter af kød	**373.665**	**335.235**	**3.123**	**2.492**
Til EU	114.148	102.479	915	890
heraf Tyskland	36.506	26.437	241	213
- UK	20.033	18.710	150	134
Til Kina	149.002	123.105	1.130	701
- Rusland	52.765	45.706	492	352

	Tons		Mio. kr.	
	2011	2010	2011	2010
	januar - december		januar - december	
Eksport af landbrugsvarer				
Smør i alt	**51.170**	**56.214**	**1.735**	**1.672**
Til EU	38.227	46.354	1.280	1.338
heraf UK	23.568	29.058	836	896
- Sverige	8.699	7.792	253	196
Til Rusland	2.471	1.460	80	37
- Libanon	1.507	1.305	56	50
Ost i alt	**261.447**	**263.459**	**7.842**	**7.597**
Til EU	214.552	221.758	5.975	5.960
heraf Tyskland	72.231	78.591	1.979	2.015
- Sverige	31.368	31.742	1.006	969
- UK	34.847	31.595	825	777
- Spanien	20.729	24.800	551	653
Til Japan	8.615	7.634	334	293
- USA	8.011	8.383	304	302
- Norge	5.309	4.845	276	250
Mælkekonserves i alt	**166.010**	**185.969**	**3.311**	**3.138**
Til EU	50.009	69.705	646	669
heraf Holland	10.435	7.351	201	142
Til Oman	29.883	33.030	618	655
- Den Dominikanske Republik	9.997	11.258	273	303
- Nigeria	6.211	4.345	185	104
Æg, hele i alt	**5.875**	**3.868**	**114**	**76**
Huder og skind i alt	**28.202**	**25.344**	**372**	**277**
Til EU	21.614	19.149	264	187
heraf Italien	9.677	7.753	158	95
Skind, mink og ræv i alt (1000 stk.)	**20.719**	**21.011**	**8.564**	**7.310**
Til EU	1.832	1.589	725	553
heraf Grækenland	748	630	320	229
- Finland	576	569	203	178
- Italien	318	243	133	91
Til Hong Kong	15.867	16.797	6.619	5.860
- Kina	2.023	1.845	841	630
Korn i alt	**2.038.294**	**2.432.423**	**3.325**	**3.050**
Til EU	1.509.644	1.732.223	2.371	2.062
heraf Tyskland	723.281	673.135	1.108	783
- Holland	217.968	351.236	327	404
Til Rusland	278.464	70.382	518	119

	Tons		Mio. kr.	
	2011	2010	2011	2010
	januar - december		januar - december	
Eksport af landbrugsvarer				
Hvidt sukker i alt	**215.435**	**285.640**	**887**	**1.100**
Til EU	129.541	140.786	456	512
heraf Finland	33.979	26.747	115	87
Til Norge	67.811	75.124	356	340
Frø til udsæd i alt	**119.692**	**109.465**	**1.796**	**1.558**
Til EU	103.697	91.334	1.183	990
heraf Tyskland	35.734	30.120	359	265
- Holland	16.149	11.832	234	228
- UK	12.069	11.389	150	118
- Frankrig	13.211	12.093	139	119
Til Rusland	4.996	4.030	70	45
- USA	1.410	1.273	34	34
Frø til industri i alt	**189.037**	**88.232**	**686**	**241**
Til EU	187.877	87.307	670	229
heraf Tyskland	166.681	44.257	563	109
Kartofler i alt	**187.438**	**169.637**	**469**	**388**
Til EU	129.876	110.862	279	215
heraf Sverige	67.190	64.142	121	107
- Portugal	6.496	6.034	23	18
- Holland	8.932	10.575	23	23
Ærter til foder og udsæd i alt	**15.124**	**21.080**	**55**	**67**
Til EU	9.884	13.008	38	46
heraf Italien	3.471	5.249	9	11
Blomster og planter i alt			**3.176**	**3.136**
Friske og frosne grønsager og frugt i alt			**815**	**668**
Øvrige animalske landbrugsvarer i alt			**6.616**	**6.571**
Øvrige vegetabilske landbrugsvarer i alt			**439**	**429**
Landbrugsvarer i alt			**72.098**	**66.498**
Feoga-eksportudbetalinger				
Svinekød			3,6	3,7
Svinekød, konserves			2,6	1,2
Okse- og kalvekød			10,7	15,3
Fjerkrækød			9,7	19,0
Smør			0,0	10,7
Ost			0,0	3,6
Øvrige mejeriprodukter			0,0	76,5
Æg			3,9	3,9
Korn			0,0	0,0
Andre vegetabilske landbrugsvarer			0,0	0,0
Sammensatte varer			0,0	0,0
Sukker			0,0	0,2
I alt			**30,5**	**134,3**
Landbrugsvareeksporten Incl. FEOGA-eksportudbetalinger i alt			**72.128,9**	**66.632,5**

Kilde: Landbrug & Fødevarer (2012)

Bilag 2. Trends m.h.t. eksportandele i den danske landbrugs- og fødevaresektor

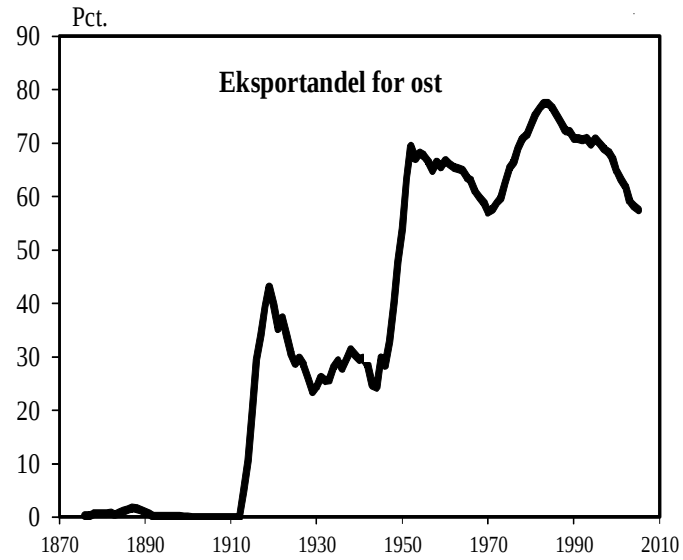

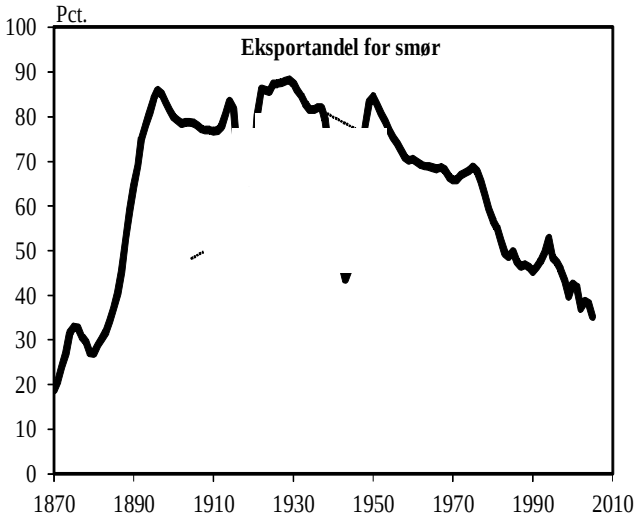

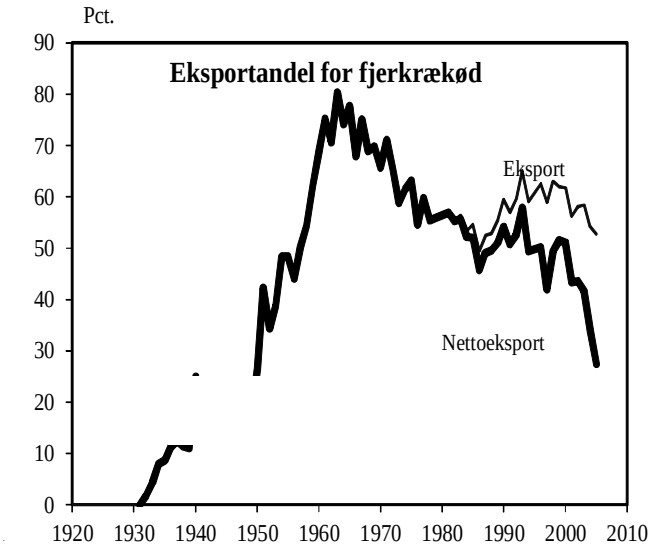

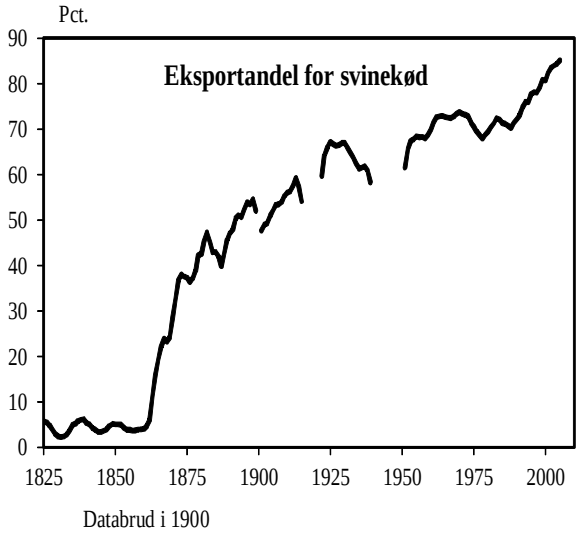

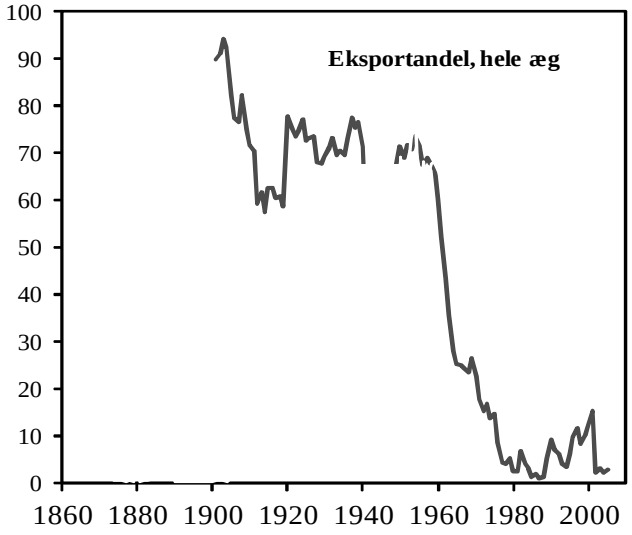

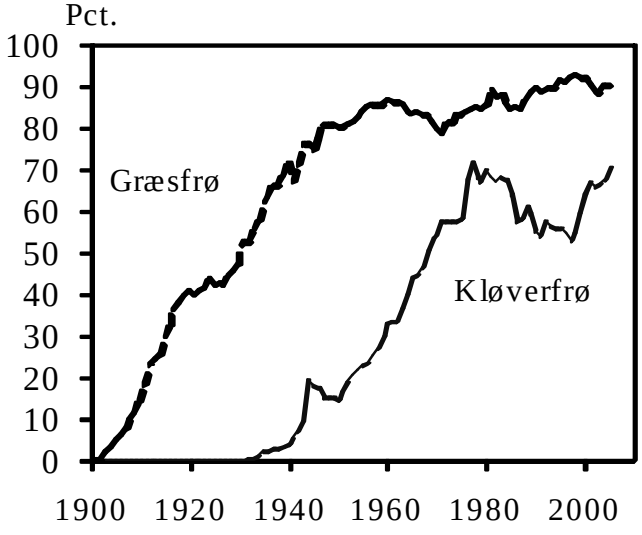

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Danmarks Statistik (flere rgange)

Bilag 3. Eksport af økologiske landbrugs- og fødevarer	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
I ALT	237.019	255.738	252.196	275.455	467.930	653.120	742.735	857.225
Levende dyr	..	..	..	..	..	..	150	149
Kød hornkvæg fersk, kølet el frosset	1.924	2.510	3.216	1.799	2.803	2.403	773	2.763
Kød (undt af hornkvæg) og spiseligt slagteaffald	23.851	23.586	30.059	32.621	68.885	56.865	102.608	107.576
Kød og spiseligt slagteaffald	8.223	5.836	14.621	16.286	18.619	22.315	10.059	11.190
Kød og spiseligt slagteaffald, tilberedt el konserveret, i.a.n.	39	27	86	157	12	455	598	389
Mælk, fløde og mælkeprodukter, undt smør og ost	820	349	715	9.612	35.629	180.763	283.185	331.263
Smør og andre mælkefedtstoffer	10.084	9.495	14.678	45.289	93.638	64.776	45.088	39.427
Ost og ostemasse	60.083	58.893	55.651	30.402	37.862	49.602	40.571	45.342
Fugleæg og æggeblommer	769	2.761	11.370	2.411	351	684	942	883
Hvede (heru spelt) og blandsæd af hvede og rug, umalet	1.741	1.117	3.655	694	3.102	6.203	2.086	4.054
Ris	1.025	1.252	636	411	1.324	3.063	4.285	6.302
Byg, umalet	2.614	1.479	1.424	591	4.119	4.867	6.440	3.761
Majs, umalet	57	68	23	32	69	195	169	251
Korn (undt hvede, ris, byg og majs), umalet	3.265	2.856	268	4.496	11.959	18.729	4.050	2.016
Mel og gryn af hvede og mel af blandsæd af hvede og rug	1.046	1.308	1.092	505	670	2.621	1.414	765
Mel og gryn af korn, undt af hvede og af blandsæd af hvede og rug	874	1.189	1.182	296	464	513	337	729
Kornvarer og varer af mel el stivelse af frugt og grøntsager	13.790	23.461	18.501	25.198	41.503	44.450	37.784	34.415
Grøntsager, friske, frosne el foreløbigt konserverede	16.210	18.968	11.951	14.112	20.403	13.261	16.100	29.883
Grøntsager, rødder og rodknolde, konserverede el tilberedte, i.a.n	667	947	789	1.547	771	1.010	993	1.173
Frugt og nødder (undt olieholdige nødder), friske el tørrede	3.995	5.384	6.232	5.462	19.882	11.905	16.637	19.914
Frugt, konserveret, og varer af frugt	6.740	7.923	7.774	12.471	22.998	21.048	24.825	29.405
Frugt-og grøntsagssafter	6.525	4.225	4.035	4.927	6.464	7.119	4.125	6.569
Sukker, melasse og honning	12.800	14.958	17.161	17.332	22.642	29.698	27.877	30.419
Sukkervarer	190	212	143	162	222	739	476	757
Kaffe og kaffeerstatninger	30.883	31.034	5.005	4.696	5.356	8.204	13.886	22.020
Kakao	6	67	12	38	28	35	23	18
Chokolade og lign.	1.127	1.008	853	587	1.171	1.586	1.309	1.602
Te og mate	444	387	50	86	508	1.464	4.280	4.866
Krydderier	364	332	841	463	386	1.013	877	973
Foderstoffer, undt umalet korn	319	1.400	15	6	146	22.574	12.726	24.770
Margarine o l fedtstoffer	889	921	1.398	1.141	1.848	2.299	1.722	465
Næringsmidler, i.a.n.	3.754	8.148	18.984	23.724	19.605	41.823	34.893	37.860
Drikkevarer, ikke-alkoholholdige, i.a.n.	1.617	1.809	886	1.470	3.005	5.386	8.665	8.603
Drikkevarer, alkoholholdige	19	59	49	48	141	2.065	7.735	12.749
Olieholdige frø og frugter, til udvinding af bløde olier	4.830	2.231	1.237	656	1.087	5.664	7.196	12.967
Olieholdige frø og frugter, til udvinding af andre end bløde olier, mel deraf	1.657	909	449	360	877	2.707	1.455	1.621
Animalske materialer, rå, i.a.n.	..	..	..	..	204	16	181	..
Vegetabilske materialer, rå, i.a.n.	12.637	17.596	16.029	14.246	18.285	13.649	13.978	16.479
Animalske olier og fedtstoffer	..	44	..	8	17	178	691	919
Vegetabilske olier og fedtstoffer; bløde	811	477	369	431	595	634	498	728
Andre vegetabilske olier og fedtstoffer	44	152	467	267	237	490	566	605
Animalske og vegetabilske olier og fedtstoffer	..	29	18	5	40	11	18	14

Bilag 4. Landbrugseksportens andel af total eksport, 2009 (For EU-lande og øvrige udvalgte lande)

Land	Pct.
New Zealand	52,6
Argentina	47,8
Brasilien	34,6
Grækenland	23,8
Cypern	20,2
Danmark	17,4
Litauen	17,2
Bulgarien	16,8
Letland	15,8
Holland	14,9
Spanien	14,3
Australien	14,2
Frankrig	11,9
Polen	10,9
Portugal	9,9
Canada	9,8
Belgien	9,8
USA	9,5
Estland	8,9
Irland	8,4
Italien	8,2
Østrig	7,8
Ungarn	7,6
Rumænien	7,5
U.K.	6,2
Tyskland	5,7
Slovenien	5,6
Luxembourg	5,3
Slovakiet	4,7
Tjekkiet	4,7
Malta	4,0
Sverige	3,5
Finland	2,9

Kilde: Egne beregninger på grundlag af FAO (2012)

Bilag 5. Udvikling i landbrugsvarernes andel af den samlede eksport, 1961-2009

Landbrugsvarers andel af den samlede eksport i Danmark, 1961-2009

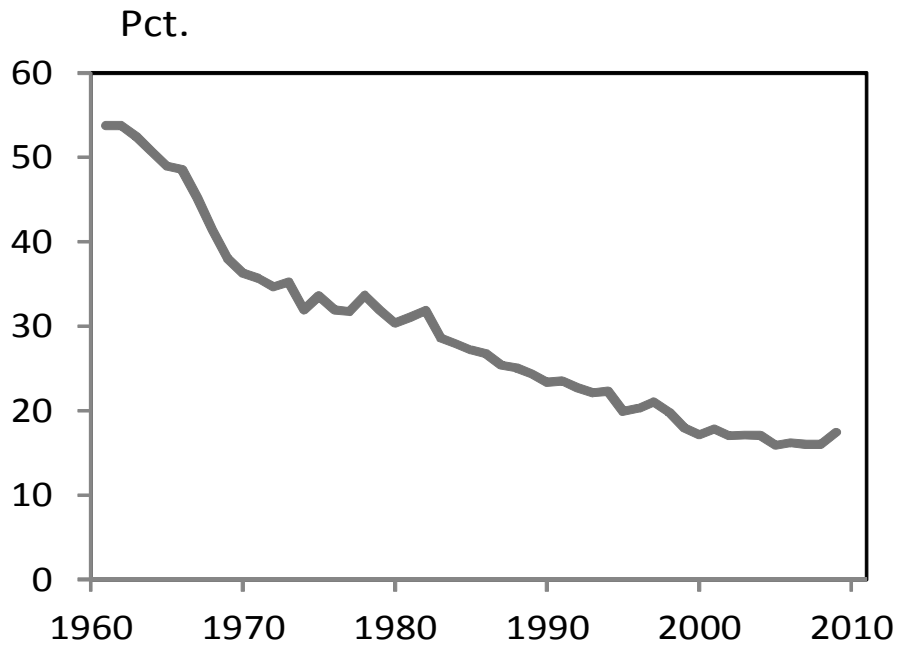

Landbrugsvarers andel af den samlede eksport i EU, 1961-2009

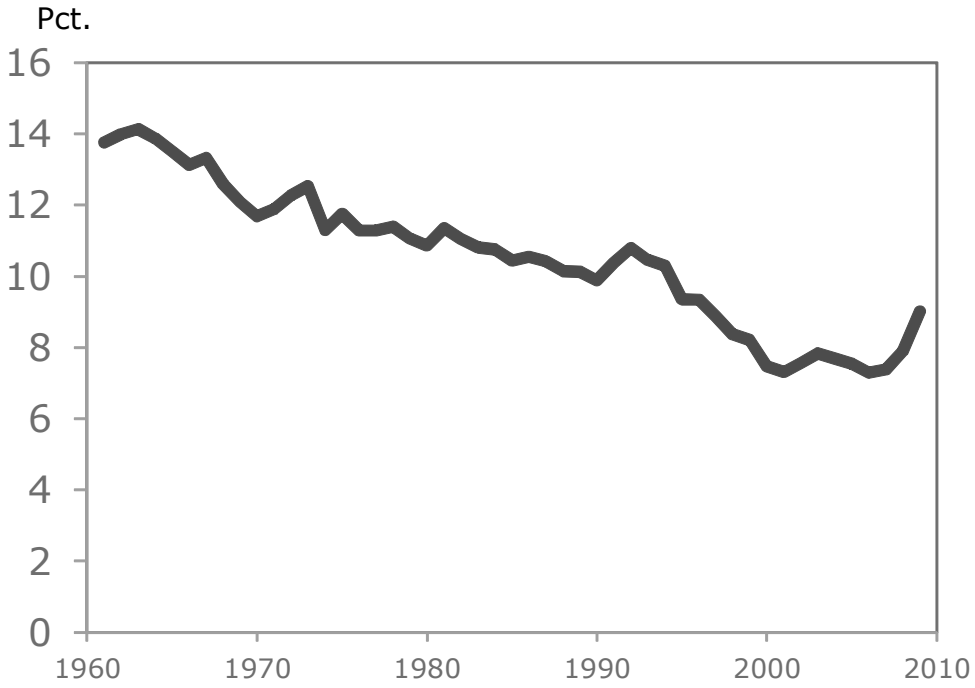

Kilde: FAO (2012)

Bilag 6. Eksempler på SWOT-analyser af sektorer i dansk landbrug

Stærke sider

Rådgivning (Service)
Salmonella bekæmpelse (Service, producent, pakkeri, forarbejdning)
Langt med bløde parametre kontra konkurrencelande (Producent, pakkeri)
Moderne forarbejdnings- og pakkerivirksomheder (Forarbejdning, pakkeri)
Forarbejdningsvirksomhederne kan "rense" produkterne (Forarbejdning)
Sporbarhed (Hele kæden)
Rimelige afregningspriser (Producent, forarbejdning)
Langt med metodeæg (differentiering) (Producent, pakkeri, forarbejdning)
Lille prisdifferentiering mellem metodeæg i detail (Detail)
Stabil forbrugerefterspørgsel (Producent, forarbejdning, detail)
Produktionsfaciliteter for metodeæg er billige i etablering (Producent)
Økologiske æg opfattes af forbrugere som "kvalitetsæg" (Producent, pakkeri, detail)
Strukturudviklingen (Producent)

Svage sider

Dansk lovgivning (Hele kæden) – *hidtil har danske særregler kun forringet danske ægs konkurrenceevne*
Højt omkostningsniveau (Hele kæden)
Avlsmateriale (Producenter, service)
Mange små umoderne primærbedrifter (Producenter, pakkerier, forarbejdning)
Lille hjemmemarked (Forarbejdning)
Lille konkurrence – lille innovation (Pakkerier)
Dyrevelfærd (Producenter)
Dødelighed blandt produktionshøner til metodeæg fx økologiske (Producenter)
Lille prisdifferentiering af metodeæg i detail (Pakkeri)
Ingen synlige forskelle på ægtyper (Detail, forbruger)
Let at snyde med bl.a. økologiregler (Producenter, pakkerier, forarbejdning)

Muligheder

Dansk lovgivning (Hele kæden) - *et mangeårigt pres på sektoren grundet danske særregler, har gearet branchen til en håndtering af bl.a. dyrevelfærd – en mulig fremtidig konkurrenceparameter?*
Forskning og Udvikling (Hele kæden)
Stordriftsfordele (Producenter)
Mærkevarer (Producenter, pakkerier, forarbejdning)
Øget horisontal og vertikal koordination – evt. på tværs af landegrænser (Hele kæden)
Driftsfællesskaber (Producenter)
Større sporbarhed (Hele kæden)
Stadig salmonella bekæmpelse (Hele kæden)
Image (Producenter)
Tillid til danske æg fra forbrugernes side (Producenter)
Eksport (Producenter, pakkerier, forarbejdning)
Convenience produkter (Pakkerier, forarbejdning)
Privat labels (Detail)
Indflydelse på produktionsmetoder (Pakkeri, detail)
Øget råvaregrundlag gennem import af æg og ægprodukter (Pakkeri, forarbejdning)
Vaccination mod salmonella (Service, producent)
Større fokus på metodeægs fordele (Pakkeri, detail, forbruger)

Trusler

Udenlandske æg (Hele kæden)
Salmonella i foder og avlsmateriale (Service)
Dansk lovgivning (Hele kæden) – *yderligere konkurrenceforvridende danske særregler*
Medarbejderrekruttering (Hele kæden)
Fosfor (Producenter)
Harmonikrav (Producent)
Fødevareskandaler (Hele kæden)
Lille volumen (Pakkeri)
Privat labels (Producenter, pakkeri)
Boykot grundet import af æg (Forarbejdning)
Faldende forbrugerefterspørgsel (Hele kæden)
Priskrig på æg (Producenter, pakkerier)
Salmonella (Hele kæden)
Udfasning af produkter grundet manglende gennemsigtighed (Producenter)
Dyrevelfærd (Service, producenter)

Kilde: FOI (2002)

Sektorspecifik SWOT-analyse, friland

	Stærke sider	Svage sider	Muligheder	Trusler
Frilandssektor generelt	• Godt renommé mht. produktkvalitet • Relativt billig jord • Hjemmemarked, lave transportomkostninger • Mange nye produkter og produktionsmetoder støttet af innovationsordningen	• Manglende tilgang af unge til erhvervet • Svært at skaffe sæsonarbejdskraft • Relativ dyr arbejdskraft • Kritisk sektorstørrelse i relation til rådgivning og forskning. • Vanskeligt generationsskifte • Manglende incitament til at blive selvstændige • Svært at etablere sig på større gartnerier	• Stigende ejendomsvurderinger • Evt. liberalisering af EU's landbrugspolitik (afkobling af landbrugsstøtte) • Lav rente • Større koordinering af udbud • Udvidelsen af EU	• Evt. liberalisering af EU's landbrugspolitik (afkobling af landbrugsstøtte) • Få aktører på efterspørgselssiden • Udfasning af kemikalier • Udvidelsen af EU
	Stærke sider	Svage sider	Muligheder	Trusler
Frilandsgrønsager	• Stigende arbejdsproduktivitet • Få store effektive bedrifter • Kombination af grønsager med andre afgrøder øger fleksibilitet • Dokumenteret produktion (IP) • Sundhedsværdi	• Svag strukturtilpasning • Manglende specialisering • Små investeringer • Lav rentabilitet • Mange mindre hobbyprægede bedrifter • Krav om sædskifte • Stor geografisk spredning af producenter	• Hjemmemarkedet giver via forbrugerpræference højere produktpris • Fokus på frugt og grønt i sundhedsdebatten • Mærkevarer	• Stor import fra Holland og Spanien • Få agenter på efterspørgselssiden • Faldende bytteforhold, især stigende pris på arbejdskraft
	Stærke sider	Svage sider	Muligheder	Trusler
Frugt og bær	• Køligt klima giver mulighed for specielle sorter • Relativt lav gældsprocent • Dokumenteret produktion (IP) • Sundhedsværdi	• Svag strukturtilpasning • Mange små hobbyprægede bedrifter • Små investeringer • Lav rentabilitet • Svag produktivitetsudvikling • Varierende udbytter, især nedgang pga. forårsnattefrost	• Hjemmemarkedet giver via forbrugerpræference højere produktpris • Fokus på frugt og grønt i sundhedsdebatten	• Stor import • Få agenter på efterspørgselssiden • Faldende bytteforhold, især stigende pris på arbejdskraft
	Stærke sider	Svage sider	Muligheder	Trusler
Planteskole	• Høj rentabilitet i store virksomheder • Stor opsparing i store virksomheder • Relativt lav gældsprocent • Stigende interesse for grønt miljø	• Svag strukturtilpasning • Svag produktivitetsudvikling • Svag organisering af salg – bl.a. vanskeliggøres specialisering	• Tæt på eksportmarkeder	• Import fra Holland • Discountsalg

Kilde: FOI (2003)

Kilder

Balassa, Bela (1965): Trade Liberalization and Revealed Comparative Advantage," Manchester School of Economic and Social Studies, 33, 99{123

Brancheudvalget for Frø (2012): Statistik

Danmarks Statistik (2012): Statistikbanken
www.statistikbanken.dk

Danmarks Statistik (flere årgange): Landbrugsstatistik

Danish Crown (2012): Udleveret figur (Karl Christian Møller)

Dansk Industri (2011): Indsigt. Eksport af høj kvalitet i alle brancher. April 2011
http://www.e-pages.dk/di/24/fullpdf/full4eec4cf50af2f.pdf

Europa-Kommissionen (2010): Handel, vækst og verdensanliggender. Handelspolitikken som et centralt element i EU's 2020-strategi

FAO (2012): FAOSTAT.
http://faostat.fao.org/default.aspx?lang=en

FOI (2011): Dansk landbrug og fødevare-industris konkurrenceevne og rammevilkår -sammendrag og konklusioner
http://www.foi.life.ku.dk/Aktuelt/~/media/Foi/docs/Publikationer/Rapporter/Nummererede%20rapporter/2012/FOI_rapport_210.ashx

FOI (2009): Landbrugets Økonomi 2009.
http://www.foi.life.ku.dk/Publikationer/FOI_serier/~/media/Foi/docs/Publikationer/Rapporter/Landbrugets_Okonomi/2009.pdf.ashx

FOI (2003): Vækst med vilje - gartneri. Rapport nr. 153
http://www.foi.life.ku.dk/Publikationer/Rapporter/~/media/migration%20folder/upload/foi/docs/publikationer/rapporter/nummererede%20rapporter/150-159/153.pdf.ashx

FOI (2002): Analyse af den danske ægsektor. Rapport nr. 147.
http://www.foi.life.ku.dk/Publikationer/Rapporter/~/media/migration%20folder/upload/foi/docs/publikationer/rapporter/nummererede%20rapporter/140-149/147.pdf.ashx

Hansen, Henning Otte (2009): "Fødevareklynger". I: Tidsskrift for Landøkonomi. No 1/ 2009. pp. 19-28.

Landbrug & Fødevarer (2012): www.lf.dk

Landbrug & Fødevarer (flere årgange): Eksportstatistik

OECD-FAO (2011):Agricultural Outlook 2011-2020

Pedersen S.M og Christensen J. (2003a): Vækst med vilje – Analyser for det primære landbrug, FØI-rapport, Fødevareøkonomisk Institut, rapport nr. 162., 145 p

Pedersen S.M og Christensen J. (2003b): Vækst med vilje – vækstskabende initiativer inden for mælke- og oksekødsproduktionen, arbejdspapir, Fødevareøkonomisk Institut, 51 p

Pedersen S.M og Christensen J. (2003c): Vækst med vilje – vækstskabende initiativer inden for pelsdyrsektoren, arbejdspapir, Fødevareøkonomisk Institut, 27 p

Pedersen S.M. og Christensen J. (2003d): Vækst med vilje – vækstskabende initiativer inden for fjerkræsektoren, arbejdspapir, Fødevareøkonomisk Institut, 38 p

Pedersen S.M. og Christensen J. (2003e): Vækst med vilje – vækstskabende initiativer i planteavlen, arbejdspapir, Fødevareøkonomisk Institut, 45 p

Pedersen S.M. og Christensen J. (2003f): Vækst med vilje – vækstskabende initiativer inden for svineholdet, arbejdspapir, Fødevareøkonomisk Institut, 47 p